

Planering och byggande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar civilutskottet ett stort antal motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden 2014 och som gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen.

Utskottet föreslår med anledning av motionsförslag fyra tillkännagivanden till regeringen. Det gäller frågor om privat initiativrätt till detaljplan, reduktion av bygglovsavgiften, riktvärden för trafikbuller och tillgänglighetskrav för studentbostäder.

Det första förslaget innebär att regeringen bör låta utreda hur regler kan utformas som ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete eller själv bidra till att en detaljplan tas fram. Utskottet föreslår vidare att regeringen låter utarbeta ett förslag om en komplettering av plan- och bygglagen som innebär att bygglovsavgiften reduceras om byggnadsnämnden över-skrider tidsfristen för handläggning av bygglovsärenden. I fråga om riktvärden för trafikbuller föreslår utskottet att riksdagen uppmanar regeringen att besluta om en ändring i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Ändringen är avsedd att underlätta bostadsbyggande i närheten av vägar och spårtrafik. Enligt det fjärde förslaget om tillkännagivande till regeringen bör riksdagen framhålla att det finns behov av att utreda möjligheten till anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder.

Övriga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet avstyrks av utskottet. Det gäller bl.a. tre motioner med färdiga förslag om lagändringar som gäller en begränsning av detaljplanekravet, antagande av detaljplan samt planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden. I sina ställningstaganden hänvisar utskottet till regleringen genom plan- och bygglagen, sina tidigare ställningstaganden, pågående utredningar och till propositioner som regeringen aviserat.

I betänkandet finns 21 reservationer och 1 särskilt yttrande. I 4 reservationer (S, MP) föreslås att riksdagen avslår utskottets förslag om tillkännagivanden till regeringen.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Begränsning av detaljplanekravet	9
Antagande av detaljplan	11
Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden	14
Fortsatt översyn av plan- och bygglagen	16
Överklaganderegler	19
Privat initiativrätt till detaljplan	21
Större möjligheter till planavvikelse	24
Klimatfrågor i planeringen	25
Planering för hållbara städer	28
Planering för grönområden och rekreation	30
Planering för ökad trygghet	32
Planer och bygglov för campingplatser	33
Skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m.	35
Reduktion av bygglovsavgiften	38
Bygglovsbefriade åtgärder	40
Bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygden m.m.	41
Riktvärden för trafikbuller	42
Boverkets byggregler för energihushållning	47
Tillgänglighetskrav för studentbostäder	50
Byggregler om ventilation	52
Funktionskontroll av ventilationssystem	53
Gemensamma byggregler i Norden	54
Icke-kommersiella frizoner	55
Försökslän för byggande	56
Byggnaders inomhusmiljö	58
Handlingsplan för radon i bostäder	59
Byggande i trä	62
Bostadsanpassningsbidrag för elsanering	64
Reservationer	66
1. Begränsning av detaljplanekravet, punkt 1 (M, C, FP, KD)	66
2. Antagande av detaljplan, punkt 2 (M, C, FP, KD)	67
3. Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden, punkt 3 (M, C, FP, KD)	69
4. Fortsatt översyn av plan- och bygglagen, punkt 4 (M, C, FP, KD)	70
5. Överklaganderegler, punkt 5 (M, C, FP, KD)	72
6. Överklaganderegler, punkt 5 (SD)	72
7. Privat initiativrätt till detaljplan, punkt 6 (S, MP)	73
8. Planering för hållbara städer, punkt 9 (C)	74
9. Planering för grönområden och rekreation, punkt 10 (FP)	75
10. Planering för ökad trygghet, punkt 11 (SD)	76
11. Skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m., punkt 13 (SD)	77
12. Reduktion av bygglovsavgiften, punkt 14 (S, MP)	78
13. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (M, C, FP, KD)	79

14. Bygglövsregler för näringsverksamhet på landsbygden m.m., punkt 16 (C)	79
15. Riktvärden för trafikbuller, punkt 17 (S, MP)	81
16. Riktvärden för trafikbuller, punkt 17 (SD)	82
17. Boverkets byggregler för energihushållning, punkt 18 (C)	84
18. Tillgänglighetskrav för studentbostäder, punkt 19 (S, MP).....	85
19. Gemensamma byggregler i Norden, punkt 22 (SD)	86
20. Försökslän för byggande, punkt 24 (C)	87
21. Handlingsplan för radon i bostäder, punkt 26 (C)	88
Särskilt yttrande	90
Riktvärden för trafikbuller, punkt 17 (SD)	90
Förteckning över behandlade förslag	91
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	91
Reservanternas lagförslag	98

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Begränsning av detaljplanekravet

Riksdagen avslår motion

2014/15:1709 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (M, C, FP, KD)

2. Antagande av detaljplan

Riksdagen avslår motion

2014/15:1710 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP).

Reservation 2 (M, C, FP, KD)

3. Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden

Riksdagen avslår motion

2014/15:1707 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP).

Reservation 3 (M, C, FP, KD)

4. Fortsatt översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD) yrkande 2,

2014/15:1757 av Lars Hjalmered (M),

2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3,

2014/15:2448 av Catharina Elmsäter-Svärd (M) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12 och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkandena 4, 6 och 9.

Reservation 4 (M, C, FP, KD)

5. Överklaganderegler

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:642 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 1,

2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD) yrkande 3,

2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 2,

2014/15:2648 av Kenneth G Forslund m.fl. (S),

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 4 och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 7.

Reservation 5 (M, C, FP, KD)

Reservation 6 (SD)

6. Privat initiativrätt till detaljplan

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 3 och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 8.
Reservation 7 (S, MP)

7. Större möjligheter till planavvikelse

Riksdagen avslår motion
2014/15:708 av Erik Andersson och Maria Stockhaus (M).

8. Klimatfrågor i planeringen

Riksdagen avslår motion
2014/15:2525 av Karin Svensson Smith (MP) yrkandena 4 och 5.

9. Planering för hållbara städer

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:1422 av Boriana Åberg (M) och
2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9 och 10.
Reservation 8 (C)

10. Planering för grönområden och rekreation

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:606 av Lars Tysklind (FP) yrkandena 1–6 och
2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 6.
Reservation 9 (FP)

11. Planering för ökad trygghet

Riksdagen avslår motion
2014/15:2871 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 6.
Reservation 10 (SD)

12. Planer och bygglov för campingplatser

Riksdagen avslår motion
2014/15:2228 av Jan R Andersson och Mikael Cederbratt (M).

13. Skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m.

Riksdagen avslår motion
2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 19 och 20.
Reservation 11 (SD)

14. Reduktion av bygglovsavgiften

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion
2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 11.
Reservation 12 (S, MP)

15. Bygglovsbefriade åtgärder

Riksdagen avslår motion
2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 10.

Reservation 13 (M, C, FP, KD)

16. Bygglagsregler för näringsverksamhet på landsbygden m.m.

Riksdagen avslår motion

2014/15:555 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Reservation 14 (C)

17. Riktvärden för trafikbuller

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 5 och avslår motionerna

2014/15:332 av Lennart Axelsson (S) och

2014/15:1207 av Andreas Norlén m.fl. (M).

Reservation 15 (S, MP)

Reservation 16 (SD)

18. Boverkets byggregler för energihushållning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:154 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4,

2014/15:1919 av Krister Hammarbergh (M),

2014/15:2205 av Christer Engelhardt m.fl. (S),

2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 5 och

2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 17 (C)

19. Tillgänglighetskrav för studentbostäder

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 17.

Reservation 18 (S, MP)

20. Byggregler om ventilation

Riksdagen avslår motion

2014/15:2287 av Pyy Niemi (S).

21. Funktionskontroll av ventilationssystem

Riksdagen avslår motion

2014/15:779 av Barbro Westerholm (FP).

22. Gemensamma byggregler i Norden

Riksdagen avslår motion

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 19 (SD)

23. Icke-kommersiella frizoner

Riksdagen avslår motion

2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutt (MP) yrkande 4.

24. Försökslän för byggande

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:368 av Lotta Finstorp m.fl. (M),

2014/15:808 av Lena Ek och Ola Johansson (C) yrkandena 1–3 och

2014/15:2737 av Solveig Zander och Ola Johansson (C).

Reservation 20 (C)

25. Byggnaders inomhusmiljö

Riksdagen avslår motion

2014/15:1975 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3, 5 och 7.

26. Handlingsplan för radon i bostäder

Riksdagen avslår motion

2014/15:2625 av Helena Lindahl och Ola Johansson (C) yrkandena 1 och 2.

Reservation 21 (C)

27. Byggande i trä

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:557 av Anders Ahlgren och Per Lodenius (C) och

2014/15:1933 av Ingemar Nilsson m.fl. (S).

28. Bostadsanpassningsbidrag för elsanering

Riksdagen avslår motion

2014/15:978 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 2.

Stockholm den 23 april 2015

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Thomas Finnborg (M), Leif Nysmed (S), Mikael Eskilandersson (SD), Johanna Haraldsson (S), Maria Strömkvist (S), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar civilutskottet ett stort antal motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden 2014 och som gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL.

Utskottet behandlar först tre motioner som innehåller förslag till lagändringar. Dessa motionsförslag motsvarar förslag som den förra regeringen våren 2014 lade fram i proposition 2013/14:126 En enklare planprocess och som riksdagen då avtog (bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366).

Därefter behandlar utskottet övriga motionsförslag som avser tillkännagivanden till regeringen i olika frågor.

Vid civilutskottets sammanträde den 24 mars 2015 lämnade statsrådet Mehmet Kaplan på utskottets inbjudan information om regeringens arbete med bl.a. frågor som aktualiserats i detta ärende.

Ledamöterna från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna lade vid sammanträdet den 24 mars 2015 fram ett förslag om att utskottet med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen (2014:801) ska föreslå att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen om en förordning om riktvärden för trafikbuller. Utskottet beslutade den 9 april att behandla detta förslag i det nu aktuella betänkandet.

Utskottet behandlar under skilda rubriker de olika frågor som aktualiseras i motionerna. Motionsförslagen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Begränsning av detaljplanekravet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att anta vissa ändringar i plan- och bygglagen om att detaljplanekravet ska begränsas samt motionsförslag om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag till följdändringar i annan lagstiftning. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 1 (M, C, FP, KD).

Motionen

I motion 2014/15:1709 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) föreslås att riksdagen i PBL dels ska anta vissa ändringar i 4 kap. 2 § och 9 kap. 31 §, dels införa en ny paragraf, 4 kap. 3 a §, om att begränsa detaljplanekravet (yrkande 1). Yrkandet motsvarar vad den förra regeringen föreslog i proposition 2013/14:126 En enklare planprocess avsnitt 5. Riksdagen avslög propositionen i denna del.

I motionen föreslås vidare ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag till följdändringar i annan lagstiftning i enlighet med vad som anförs i departementspromemorian Nya steg för en effektivare plan- och bygglag (Ds 2014:31) (yrkande 2).

Gällande rätt

En kommun ska i vissa fall pröva om ett mark- eller vattenområde är lämpligt för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning genom en detaljplan. Kravet på reglering med detaljplan framgår bl.a. av 4 kap. 2 § PBL där det anges att en detaljplan ska upprättas för bl.a.

- en ny sammanhållen bebyggelse, om det behövs med hänsyn till omfattningen av bygglovspliktiga byggnadsverk i bebyggelsen
- en bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang
- ett nytt byggnadsverk som inte är ett vindkraftverk, om byggnadsverket är en byggnad eller kräver bygglov och byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen eller om det råder stor efterfrågan på området för bebyggande.

Trots den tredje strecksatsen krävs det ingen detaljplan om byggnadsverket kan prövas i samband med en ansökan om bygglov eller förhandsbesked.

Proposition 2013/14:126 En enklare planprocess

I propositionen avsnitt 5 föreslog den tidigare regeringen att det inte ska vara obligatoriskt med detaljplan i lika många fall som enligt nu gällande bestämmelser. En kommuns möjlighet att ställa krav på att det i vissa fall ska finnas en detaljplan ska dock inte inskränkas.

Regeringens förslag till ny lydelse av 4 kap. 2 § PBL innebar att kravet på detaljplan gäller för sådana åtgärder som kräver bygglov, om användningen av byggnadsverket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Detta krav gäller också en åtgärd som kräver bygglov, vid nyetablering av en verksamhet som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, den s.k. Sevesolagen, och för ett nytt byggnadsverk som kräver bygglov, om det behövs med hänsyn till närheten till en verksamhet som omfattas av denna lag. Enligt förslaget krävs det dock inte någon detaljplan för en åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan om åtgärden har stöd i en aktuell översiktsplan och vissa andra krav är uppfyllda.

Förslaget om när kommunen själv får bestämma att en detaljplan krävs för prövningen av ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt regleringen av bebyggelsemiljöns utformning för vissa särskilt angivna fall fanns i en föreslagen ny paragraf (4 kap. 3 a §). Regleringen i paragrafen motsvarar i huvudsak gällande 4 kap. 2 § men har i stället gjorts frivillig för kommunen.

Riksdagsbehandlingen av propositionen

Vid sin behandling av propositionen anförde utskottet följande (bet. 2013/14:CU31):

Civilutskottet kan konstatera att regeringens lagförslag innebär att detaljplanekravet förändras i väsentliga avseenden och reduceras till att gälla åtgärder som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller rör en s.k. Sevesoverksamhet. I övrigt överläts det i princip på den enskilda kommunen att avgöra när en detaljplan behövs.

Utskottet anser att regeringens förslag utgår från en helt ny syn på detaljplanens betydelse för planering och prövning av markens användning och lämplighet för bebyggelse. Detaljplanen har hittills ansetts vara nödvändig för att i vissa angivna situationer skapa långsiktiga rättigheter och skyldigheter samt skapa en förutsägbarhet om den kommunala utvecklingen. Utskottet vill med anledning av regeringens förslag erinra om skälen till att detaljplanekravet infördes genom den äldre plan- och bygglagen (1987:10), numera förkortad ÄPBL. I propositionen (prop. 1985/86:1) framhöll det föredragande statsrådet bl.a. följande vad gäller behovet av ett lagstadgat detaljplanekrav:

Detaljplanen bör enligt min mening ha två huvudsyften. Det ena är att reglera förändringar av markanvändning och bebyggelse. Det andra är att mera varaktigt reglera bevarande av vissa byggnader och bebyggelsemiljöer eller reglera förutsättningar för förnyelse och ombyggnad av befintliga bebyggelseområden. I båda fallen handlar det om att för varje fastighet precisera rättigheter och skyldigheter för att man i miljöhänseende skall uppnå en god helhetsverkan och en lämplig samhällsutveckling. Det är

också viktigt att dessa preciseringar sker i former som ger medborgarna och intressenterna information och möjligheter att påverka beslutet. Dessa båda skäl – helhetssyn på lämplighetsfrågan och intressenternas inflytande – anser jag tala för att ett detaljplanekrav införs i PBL.

Statsrådet konstaterade i detta sammanhang att det inte är självklart att kommunerna av eget intresse alltid kommer att upprätta detaljplaner i tillräcklig utsträckning och att det därför borde införas bestämmelser med krav på att detaljplan ska antas i vissa situationer.

Utskottet anser att de skäl som låg till grund för att detaljplanekravet infördes i huvudsak fortfarande gör sig gällande. Den ordning som regeringen förespråkar innebär en alltför långtgående begränsning av detaljplanekravet som kan medföra en osäkerhet om när det kommer att krävas en detaljplan. Den kan också, som påpekas i en av motionerna, leda till olika tillämpningar i landets kommuner och till att likartade situationer behandlas olika inom samma kommun. Därigenom motverkas en strävan efter en ökad förutsägbarhet för fastighetsägare och byggherrar.

Utskottet anser således att riksdagen bör avslå regeringens förslag om att detaljplanekravet ska begränsas på det sätt som beskrivs i propositionens avsnitt 5. Det innebär att riksdagen bör avslå lagförslaget när det gäller bestämmelserna i 4 kap. 2 och 3 a §§ samt 9 kap. 31 § 2 PBL.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:366).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att den föreslagna lagändringen leder till en alltför långtgående begränsning av detaljplanekravet. Med den bedömningen finns det inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag till följdändringar i annan lagstiftning. Utskottet avstyrker således motionsförslagen.

Antagande av detaljplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att anta vissa ändringar i plan- och bygglagen om att fler detaljplaner ska kunna antas av kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 2 (M, C, FP, KD).

Motionen

I motion 2014/15:1710 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) föreslås att riksdagen ska anta vissa ändringar i 5 kap. 27 § PBL om att öka möjligheterna för kommunfullmäktige att uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta detaljplaner som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Yrkandet motsvarar vad den förra regeringen föreslog i proposition

2013/14:126 En enklare planprocess avsnitt 6.2. Riksdagen avslög propositionen i denna del.

Gällande rätt

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av stor vikt eller principiell betydelse (5 kap. 27 § PBL).

Vidare finns det vissa bestämmelser i PBL om delegationsuppdrag med koppling till kommunallagens bestämmelser om delegering inom en nämnd (12 kap. 6 § PBL).

Proposition 2013/14:126 En enklare planprocess

I propositionen avsnitt 6.2 föreslog den tidigare regeringen att en detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige ska få uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Liksom i dag ska rätten att anta en detaljplan inte kunna delegeras vidare från kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. En följdändring utan att någon ändring i sak avses föreslås i de bestämmelser om delegationsuppdrag som är kopplade till kommunallagens bestämmelser om delegering inom en nämnd.

I skälen för regeringens förslag hänvisades till att den delegationsrätt som gäller enligt PBL inte överensstämmer med vad som gäller enligt den nuvarande kommunallagen (1991:900), förkortad KL. Den praxis som har utvecklats när det gäller vilken delegation som anses vara möjlig från kommunfullmäktige i frågor som avser planärenden bygger fortfarande på de principer som låg till grund för 1977 års kommunallag. Mot denna bakgrund anförde regeringen bl.a. följande:

Regeringen anser att det saknas bärande skäl till varför möjligheterna att delegera ärenden enligt PBL ska begränsas i förhållande till den delegation som anses vara möjlig enligt KL. Enligt regeringens uppfattning bör PBL ändras så att samma uttryck används i PBL som i KL. Därigenom kan det formella utrymmet för delegation enligt PBL utökas så att även PBL ger uttryck för de principer som ligger till grund för KL. Genom en sådan ändring kommer äldre uttalanden i förarbeten och praxis inte längre onödigtvis att behöva begränsa vilka planärenden som kan delegeras.

Regeringen utvecklade vidare vilka planförslag som kan anses vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Det angavs att sådana planförslag som ska handläggas enligt det utökade förfarande som föreslås i propositionen (avsnitt 6.1) även kan anses vara en sådan plan som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Riksdagsbehandlingen av propositionen

Vid sin behandling av propositionen anförde utskottet följande (bet. 2013/14:CU31):

Regeringen motiverar sitt förslag om en ändrad delegationsrätt när det gäller antagande av detaljplan med att bestämmelserna i PBL bör överensstämma med kommunallagens bestämmelser. Genom den föreslagna ändringen ska äldre uttalanden i förarbeten och praxis inte begränsa vilka planärenden som kan delegeras. Avsikten med förslaget är att betydligt fler planärenden ska kunna delegeras än vad som är möjligt enligt nu gällande bestämmelser. Regeringens förslag innebär att antagandet av detaljplaner som har handlagts enligt det s.k. standardförfarandet enligt förslagen i propositionen ska kunna delegeras till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Det innebär således att planärenden som visserligen inte uppfyller kriterierna för en detaljplaneprocess enligt det utökade förfarandet men ändå har rönt stor uppmärksamhet eller kritik under beredningsarbetet kan komma att avgöras utan den öppenhet och insyn som en behandling i kommunfullmäktige garanterar.

Utskottet har delvis förståelse för de motiv som ligger till grund för regeringens förslag. Det gäller bl.a. önskemålen om en samordning med kommunallagens bestämmelser om delegation och om att planärenden ska kunna handläggas så snabbt som möjligt. Detta ska emellertid vägas mot intresset av insyn och debatt i planärenden och att det finns en väl etablerad praxis för den delegationsrätt som i dag gäller enligt PBL. Som framhålls i motionerna finns det ur en demokratiaspekt mycket som talar för att kommunfullmäktige även i fortsättningen ska vara det forum som i första hand beslutar om detaljplaner och att delegationsrätten inte ska utvidgas på det sätt som regeringen föreslår. De kommunala nämnderna är vanligen slutna för allmänheten medan kommunfullmäktiges överläggningar regelmässigt är öppna för åhörare och media. Vidare är samtliga invalda partier representerade i kommunfullmäktige till skillnad från i nämnderna där små partier kan vara utan representation.

Civilutskottet anser således att riksdagen bör avslå regeringens förslag om ändrade bestämmelser om delegation av antagande av detaljplan. De aktuella bestämmelserna finns i lagförslagets 5 kap. 27 § och 12 kap. 6 §.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:366).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alljämt att bl.a. intresset av insyn och debatt i planärenden samt det faktum att det finns en väl etablerad praxis för den delegationsrätt som i dag gäller enligt PBL talar mot att öka möjligheterna till delegation av antagande av detaljplaner. Utskottet avstyrker således motionsförslaget.

Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att införa en ny bestämmelse i plan- och bygglagen om att planbestämmelser om utformning ska upphöra att gälla efter genomförandetidens slut. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 3 (M, C, FP, KD).

Motionen

I motion 2014/15:1707 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) föreslås att riksdagen ska införa en ny paragraf, 4 kap. 25 a §, i PBL som innebär att de bestämmelser i en detaljplan som avser utformning av byggnadsverk och tomter som utgångspunkt ska upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löper ut. Yrkandet motsvarar vad den förra regeringen föreslog i propositionen 2013/14:126 En enklare planprocess avsnitt 6.5. Riksdagen avslög propositionen i denna del.

Proposition 2013/14:126 En enklare planprocess

I propositionen avsnitt 6.5 föreslog den tidigare regeringen att de bestämmelser i en detaljplan som avser utformning av byggnadsverk och tomter skulle upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löper ut, förutsatt att bestämmelserna reglerar ett annat område än ett sådant bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Bestämmelsen finns i 4 kap. 25 a § i regeringens förslag till lag om ändring i PBL.

Regeringen anförde i propositionen bl.a. följande som skäl för förslaget:

Enligt regeringens uppfattning blir planbestämmelser om utformning ofta snabbt inaktuella, dvs. i första hand sådana frågor som reglerar den arkitektoniska eller estetiska utformningen. Regeringen anser att sådana planbestämmelser som huvudregel bör upphöra att gälla efter genomförandetidens slut på det sätt som Plangenomförandeutredningen har föreslagit. Med en sådan ordning skulle det efter genomförandetidens slut inte finnas några planbestämmelser om utformning som huvudregel, vilket enligt regeringens uppfattning skulle tydliggöra möjligheten att pröva sådana frågor som avser den yttre utformningen i ärenden om förhandsbesked och bygglov. Om möjligheten ökar att behandla utformningsfrågorna i lovskedet, bör detta leda till att kommunerna avstår från att göra detaljplanerna fullt så detaljerade som ofta sker i dag.

Att planbestämmelser som avser arkitektonisk eller estetisk utformning upphör att gälla efter genomförandetidens slut bör enligt regeringens uppfattning således leda till en ökad flexibilitet, dels genom att inaktuella begränsningar i gamla detaljplaner upphör att gälla, dels genom att nya planer görs mindre detaljerade.

Riksdagsbehandlingen av propositionen

Vid sin behandling av propositionen anförde utskottet följande (bet. 2013/14:CU31):

Plangenomförandeutredningen föreslog att flertalet s.k. frivilliga planbestämmelser ska upphöra att gälla efter genomförandetidens slut. Detta förslag mötte en omfattande remisskritik och majoriteten av remissinstanserna avstyrkte förslaget. Det framhölls bl.a. att bygglovsprövningen riskerade att bli mer skönsmässig och oförutsägbar. Vidare framhölls att den föreslagna ordningen skulle kunna inverka negativt på rättssäkerheten.

Regeringens lagförslag innebär en förändring i förhållande till utredningsförslaget såtillvida att endast de bestämmelser i en detaljplan som avser utformning av byggnadsverk och tomter ska upphöra att gälla när genomförandetiden löper ut. Vissa av de synpunkter som framkom under remissbehandlingen har därigenom blivit tillgodosedda. Enligt utskottets uppfattning kvarstår emellertid de principiella invändningar som framkom mot en ordning som innebär att vissa bestämmelser i en detaljplan inte ska tillämpas trots att planen i övrigt fortfarande är gällande. Detta kan leda till en stor osäkerhet för dem som avser att söka bygglov inom planområdet om vilka krav på utformning som kommunen fortfarande avser att hävda i samband med bygglovsförfarandet. Utskottet anser att det är särskilt allvarligt att regeringen föreslår att de nya bestämmelserna ska få retroaktiv verkan och således även gälla äldre detaljplaner. Detta kan leda till att kommunen för att hävda vissa krav på arkitektonisk eller estetisk utformning känner sig tvungen att förlänga genomförandetider eller upprätta nya detaljplaner med långa genomförandetider. En sådan utveckling är inte önskvärd eftersom långa genomförandetider gör det svårare att göra ändringar i en detaljplan. Därigenom motverkas önskemålet om en mer flexibel hantering av detaljplaneinstrumentet.

Civilutskottet delar således motionärernas uppfattning att regeringens förslag om att vissa planbestämmelser ska upphöra att gälla efter det att genomförandetiden gått ut inte bör vinna riksdagens stöd.

Vad utskottet anfört innebär att regeringens lagförslag vad gäller 4 kap. 25 a § PBL bör avslås av riksdagen.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:366).

Pågående arbete

Regeringen gav i september 2014 i tilläggsdirektiv till Planprocessutredningen utredningen i uppdrag att utreda frågor om kommunernas möjligheter att ställa detaljerade krav i en detaljplan, möjligheten till bättre planberedskap, behovet av effektivisering i de statliga myndigheternas, i synnerhet länsstyrelsernas, medverkan i plan- och byggprocessen och tidsåtgången för denna (dir. 2014:130). Planprocessutredningen ska särskilt utreda om kommunernas möjlighet att ställa krav i en detaljplan kan behöva begränsas. Planprocessutredningens ursprungliga uppdrag är att utreda och föreslå åtgärder för att öka den kommunala planläggningen för bostadsbyggande och utbudet av markanvisningar (dir. 2014:29). Enligt tilläggsdirektivet ska hela uppdraget redovisas senast den 31 december 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att det bl.a. finns principiella invändningar mot den föreslagna ordningen som skulle innebära att vissa bestämmelser i en detaljplan inte ska tillämpas trots att planen i övrigt fortfarande är gällande. Detta gäller särskilt eftersom en sådan bestämmelse föreslås få retroaktiv verkan. Utskottet avstyrker därför motionsförslaget.

Fortsatt översyn av plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motionsförslag om tillkännagivanden till regeringen om behovet av en fortsatt översyn av plan- och bygglagen. Utskottet hänvisar till flera pågående utredningar och aviserade propositioner med inriktningen på olika frågor som regleras genom plan- och bygglagstiftningen.

Jämför reservation 4 (M, C, FP, KD).

Motionerna

I detta avsnitt tar utskottet upp motionsförslag om tillkännagivanden till regeringen om behovet av en fortsatt översyn av plan- och bygglagen. Vidare behandlar utskottet motioner med förslag om tillkännagivanden om ett antal regeländringar i ett och samma yrkande.

Enligt motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) behöver planprocessen kortas och effektiviseras ytterligare. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 juli 2015 bör tillsätta en utredning om åtgärder för att korta processen till byggstart med upp till ett år (yrkande 4). Utredningen bör bl.a. överväga möjligheten att införa nya och snävare tidsgränser för kommunernas och länsstyrelsernas handläggning (yrkande 6). Det handlar enligt motionen bl.a. om att uppnå en snabbare planprocess och en begränsning av kommunernas möjlighet att ställa krav i detaljplaner. Vidare anser motionärerna att möjligheterna till jämförelser mellan kommuner bör öka (yrkande 9).

Även i partimotion 2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12 framhålls behovet av att ytterligare förenkla reglerna i byggprocessen.

I partimotion 2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om behovet av fortsatta förenklingar av plan- och bygglagen. Motionärerna framhåller bl.a. att instansordningen vid överklaganden måste effektiviseras, riksintressesystemet behöver förenklas, fler åtgärder bör bli bygglovsbefriade, bygglovsavgiften bör reduceras om kommunen inte håller tidsgränsen och en tidsgräns för startbesked efter bygganmälan bör införas.

Catharina Elmsäter-Svärd (M) föreslår i motion 2014/15:2448 ett tillkännagivande om behovet av enklare regler och kortare handläggningstider i planprocessen (yrkande 1). Tidsgränser bör införas för kommunernas och länsstyrelsernas handläggning (yrkande 2).

I motion 2014/15:1757 av Lars Hjalmered (M) föreslås ett tillkännagivande om att det är angeläget att fortsätta att genomföra reformer för ett ökat bostadsbyggande. Motionären anser att det bör genomföras lättnader i regelbördan, exempelvis vad gäller bullernormerna. Vidare bör handläggningstiderna bli kortare och möjligheten att överklaga begränsas.

Martin Kinnunen (SD) föreslår i motion 2014/15:1266 yrkande 2 ett tillkännagivande om behovet av att fortsätta arbetet med att genomföra regel-förenklingar och förkorta handläggningstiderna för nya byggbeslut.

Bakgrund

En omfattande översyn av plan- och bygglagstiftningen genomfördes från hösten 2002 fram till att riksdagen våren 2010 beslutade att en ny plan- och bygglag (2010:900), förkortad PBL, skulle ersätta den tidigare gällande plan- och bygglagen (1987:10). Den nya plan- och bygglagen trädde i kraft den 2 maj 2011.

Den tidigare regeringen beslutade därefter om ett antal kommittédirektiv och myndighetsuppdrag med inriktning på plan- och bygglagstiftningens utformning och tillämpning i olika avseenden. Flertalet av dessa uppdrag är numera avrapporterade och har delvis legat till grund för de sex propositioner med förslag om ändringar i bl.a. plan- och bygglagen som behandlades av riksdagen under riksmötet 2013/14.

- En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (prop. 2012/13:178, bet. 2013/14:CU5, rskr. 2013/14:39)
- Fler bostäder åt unga och studenter (prop. 2013/14:59, bet. 2013/14:CU22, rskr. 2013/14:205)
- Avskaffande av den obligatoriska byggfelsförsäkringen och ny lag om färdigställandeskydd (prop. 2013/14:125, bet. 2013/14:CU25, rskr. 2013/14:212)
- En enklare planprocess (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366)
- Nya åtgärder som kan genomföras utan krav på bygglov (prop. 2013/14:127, bet. 2013/14:CU32, rskr. 2013/14:287)
- Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381).

Regeringen har i propositionsförteckningen från januari 2015 aviserat att två propositioner med förslag om plan- och bygglagen kommer att överlämnas till riksdagen i maj 2015 för riksdagsbehandling efter sommaren. Propositionerna är rubricerade Nya steg för en effektivare plan- och bygglag och ökad rättssäkerhet för verksamhetsutövare vid omgivningsbuller respektive En effektiv och rättssäker PBL-överprövning.

Ett flertal pågående utredningsuppdrag är helt eller delvis inriktade på frågor som regleras genom plan- och bygglagstiftningen. Det gäller bl.a. följande kommittédirektiv och myndighetsuppdrag:

- Regional planering och bostadsförsörjning, den s.k. Bostadsplaneringskommittén (dir. 2013:78, 2015:11)
- Ökad kommunal planläggning för bostadsbyggande och ökat utbud av markanvisningar, den s.k. Planprocessutredningen (dir. 2014:29, 2014:130)
- Uppdrag att ta fram en vägledning till plan- och bygglagens hållbarhetsbestämmelser (S2014/186/PBB)
- Uppdrag att föreslå definition och kvantitativ riktlinje avseende energihushållningskrav för nära-nollenergibyggnader (N2014775/E)
- Uppdrag att föreslå ytterligare åtgärder som kan undantas från krav på bygglov (S2014/6518/PBB)
- Uppdrag att utreda och föreslå åtgärder avseende ovärdade tomter och förfallna byggnader (S2014/2300/PBB, S2014/6519/PBB).

Tidigare behandling

I civilutskottets betänkande Planering och byggande våren 2014 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om behovet av en översyn av plan- och bygglagen (bet. 2013/14:CU10). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:187). Utskottet anförde bl.a. följande:

Civilutskottet anser att det fortfarande finns ett omfattande reformbehov och att plan- och bygglagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas. Det handlar om att utveckla kommunernas verktyg för att påverka byggelseutvecklingen och att begränsa administrationen. Detaljplaneinstitutet måste utvecklas, och översiktsplaneringen måste bli enklare och mer strategisk.

Utskottets ställningstagande

De motioner som utskottet tar upp i detta avsnitt ger alla uttryck för uppfattningen att arbetet med att reformera plan- och bygglagstiftningen måste fortsätta. Utskottet delar denna uppfattning som även framhölls i ett tillkännagivande från riksdagen våren 2014. Som framgått ovan har översynen av plan- och bygglagstiftningen fortsatt även efter att den nya plan- och bygglagen trädde i kraft för fyra år sedan. Ett antal utredningar har behandlat olika frågor som regleras genom lagen, och riksdagen har fattat beslut om relativt omfattande lagändringar. Fortfarande återstår emellertid flera angelägna frågor som nu är föremål för överväganden i utredningar. Det gäller inte minst behovet av att utveckla en regional planering och nå en bättre samordning mellan beslut enligt plan- och bygglagen och övrig samhällsplanering som gäller bl.a. bostadsförsörjning, kollektivtrafik, infrastruktur och regional utveckling. Dessa frågor behandlas för närvarande av en parlamentarisk utredning som kommer att redovisa sina överväganden och förslag i juni 2015. Andra angelägna frågor

som framhålls i flera av motionerna gäller möjligheterna till en snabbare handläggning av de beslut som tas med stöd av plan- och bygglagen. Sådana frågor om behovet av effektivisering av bl.a. länsstyrelsernas medverkan i plan- och byggprocessen behandlas av Planprocessutredningen som ska redovisa sitt uppdrag i december 2015. Planprocessutredningen har även i uppdrag att överväga andra frågor om hur processen inför en detaljplaneläggning kan effektiviseras.

När det gäller ett antal aktuella frågor har utredningsförslag redan presenterats och varit föremål för en vidare beredning i Regeringskansliet. Regeringen har aviserat att två propositioner med förslag om ändringar i plan- och bygglagstiftningen kommer att läggas fram för riksdagen senare denna vår. Statsrådet Mehmet Kaplan har efter inbjudan av utskottet också redovisat den övergripande inriktningen av det fortsatta reformarbetet när det gäller plan- och bygglagstiftningen. Utgångspunkten för detta arbete är att redan genomförda ändringar i lagstiftningen ligger fast och att resultaten av pågående utredningar och myndighetsuppdrag om olika regelförändringar ska tas till vara. Det kommer givetvis även att bli aktuellt för regeringen att ge nya uppdrag med inriktning på regelförenklingar och andra ändringar i lagstiftningen.

Sammanfattningsvis kan utskottet inte se något behov av ett allmänt formulerat tillkännagivande till regeringen om en fortsatt översyn av plan- och bygglagen. Det är även regeringens uppfattning att ett sådant arbete måste drivas vidare i bl.a. de frågor som översiktligt berörs i de nu aktuella motionerna. När det sedan gäller mer avgränsade och konkreta motionsförslag om den närmare inriktningen på reformarbetet återkommer utskottet nedan med sina ställningstaganden.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga nu aktuella motionsyrkanden.

Överklaganderegler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att plan- och bygglagens bestämmelser om överklaganden bör ses över. Utskottet anser att regeringens aviserade proposition om en effektiv och rättssäker PBL-överprövning bör avvaktas.

Jämför reservationerna 5 (M, C, FP, KD) och 6 (SD).

Motionerna

Sex motioner innehåller förslag om att ändra överklagandereglerna i plan- och bygglagen.

I motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att förändra möjligheterna att överklaga kommunernas beslut. Motionärerna framhåller att förändringen bör leda till en snabbare byggprocess.

Även i motion 2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att möjligheterna att överklaga byggbeslut bör ses över.

Enligt motion 2014/15:642 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 1 bör länsstyrelsen inte längre vara överklagandeinstans för kommunernas beslut enligt plan- och bygglagen.

Ola Johansson (C) föreslår i motion 2014/15:2429 yrkande 2 ett tillkännagivande om behovet av att reformera bestämmelserna om plangenomförandet, omfattningen av rätten att överklaga och antalet instansnivåer.

Kenneth G Forslund m.fl. (S) föreslår i motion 2014/15:2648 att riksdagen ska framhålla att handläggningstiderna vid överklaganden av kommunala planärenden måste bli kortare.

Enligt motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 4 bör mark- och miljödomstolen bli första överklagandeinstans för beslut enligt plan- och bygglagen.

Bakgrund

Bestämmelser om överklaganden och instansordning finns i 13 kap. PBL. Vissa kommunala beslut enligt PBL får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen. Det gäller bl.a. överklaganden av beslut om översiktsplan. Vidare anges vissa kommunala beslut som inte får överklagas, bl.a. avbrytande av planarbete. Andra kommunala beslut får överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut kan, med vissa undantag, överklagas till en mark- och miljödomstol. Enligt lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar får mark- och miljödomstolens beslut överklagas till Mark- och miljööverdomstolen, om inte annat är föreskrivet.

Överklagandereglererna i plan- och bygglagstiftningen har tagits upp i flera utredningar sedan den nya plan- och bygglagen trädde i kraft 2011. Synpunkter på instanskedjan för överklagande av kommunala beslut har förts fram av bl.a. Bygghänsynutredningen och Plangenomförandeutredningen. Våren 2013 fick en särskild utredare i uppdrag att se över möjligheten att effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt PBL (dir. 2013:53). Syftet med uppdraget var att med bibehållen rättssäkerhet åstadkomma en effektivare prövningsordning. Den s.k. PBL-överklagandeutredningen redovisade i mars 2014 sitt uppdrag i betänkandet Effektiv och rättssäker PBL-överprövning (SOU 2014:14). I betänkandet föreslås bl.a. att länsstyrelserna inte längre ska vara första instans vid överklaganden av kommunala beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser, utan att sådana beslut ska överklagas till en mark- och miljödomstol som första instans. Vidare föreslår utredningen att prövningen av överklagade kommunala beslut om bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked samt beslut enligt 10 och 11 kap. PBL ska koncentreras till de tolv länsstyrelser som har en miljöprövningsdelegation. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns skäl att genomföra vissa förändringar av plan- och bygglagens bestämmelser om överklagande av kommunala plan- och byggbeslut. Som framgått ovan finns det ett utredningsförslag om ändrade regler i fråga om bl.a. instansordningen för överklaganden. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen har i sin propositionsförteckning för våren 2015 aviserat att en proposition benämnd En effektiv och rättssäker PBL-överprövning kommer att överlämnas till riksdagen i maj 2015 för riksdagsbehandling under hösten 2015. Det saknas således skäl för riksdagen att nu göra ett allmänt formulerat tillkännagivande om behovet av att se över PBL:s överklaganderegler. Förslagen i den aviserade propositionen bör i stället avvaktas.

Därmed avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

Privat initiativrätt till detaljplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör låta utreda hur regler som medger en privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan. Utskottet anser att utgångspunkten för övervägandena bör vara att utforma förslag till regler som med ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete eller att själv bidra till att en plan tas fram.

Jämför reservation 7 (S, MP).

Motionerna

I två motioner läggs det fram förslag om s.k. privat initiativrätt till detaljplan, dvs. en ordning som innebär att även andra än kommuner ska kunna initiera och eventuellt genomföra en detaljplaneläggning.

Enligt motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 8 bör riksdagen i ett tillkännagivande förorda att det utreds hur en privat initiativrätt i planeringen kan stärkas så att en initiativtagare har rätt att få en plan prövad av kommunen.

Även i motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om införande av en privat initiativrätt till detaljplaner som innebär att enskilda byggbolag ska kunna ta fram en egen detaljplan för ett område. Motionärerna hänvisar till den ordning som tillämpas i Norge.

Bakgrund

I inledningen till PBL slås det fast att det är en kommunal angelägenhet att planlägga mark och vatten (1 kap. 2 §). Detta kallas ofta för det kommunala planmonopolet och innebär att det är kommunerna som antar planer inom de ramar som riksdagen beslutat. I det kommunala planmonopolet ligger också makten för kommunen att ensam bestämma om planläggning ska komma till stånd eller inte. I samband med de senare årens utredningsarbete och diskussioner om möjliga åtgärder för att åstadkomma en snabbare och effektivare planeringsprocess har det i olika sammanhang förts fram förslag om ökade möjligheter för fastighetsägare och byggare att initiera och delvis genomföra ett arbete med detaljplaner. I Plangenomförandeutredningens betänkande En effektivare plan- och bygglovsprocess (SOU 2013:34) redovisas uppgifter om planeringsprocessen i några andra europeiska länder, bl.a. beskrivs den privata initiativrätten i Norge enligt följande:

Privat initiativrätt till reguleringsplan är etablerad i det norska plansystemet, men gäller efter ikraftträdandet av den nya lagen endast för detaljregulering. Det finns dock krav på att privata planförslag arbetas fram av fackkunnig person. Kommunen är skyldig att behandla privata detaljplaneförslag och lämna utlåtande inom tolv veckor om förslaget ska främjas och ställas ut. I sin bedömning ska kommunen bland annat avgöra om förslaget överensstämmer med överordnade planer för området. Efter antagandet av en reguleringsplan har privata aktörer fem år på sig att påbörja genomförandet av planen. Kommunen kan dock i vissa fall förlänga sådan genomförandetid med tio år.

Möjligheten att införa en motsvarande privat initiativrätt i Sverige övervägs i ett särskilt avsnitt i betänkandet. Utredaren konstaterar att det i dagläget skulle vara svårt att överföra det norska systemet till svenska förhållanden. I fråga om möjligheten att stärka den privata initiativrätten redovisas sammanfattningsvis följande bedömning:

Jag anser att det finns goda skäl till att ytterligare stärka den enskildes möjligheter att skapa förutsättningar för önskvärda exploateringar. Med mina förslag i övrigt kommer dock behovet av nya detaljplaner att minska, varför en förstärkning av den privata initiativrätten i kombination med övriga förslag inte är lika angelägen.

Utskottets ställningstagande

Under de senaste åren har problemen med att tillräckligt snabbt genomföra planläggningen av mark som ansetts vara lämplig för exploatering ofta pekats ut som en av huvudorsakerna till ett otillräckligt bostadsbyggande. Det handlar då både om att det anses ta för lång tid innan arbetet med en planläggning kan påbörjas och att själva planprocessen sedan drar ut på tiden. I båda fallen kan det finnas ett flertal samverkande orsaker till tidsåtgången. De krav som finns uppställda i plan- och bygglagstiftningen för att garantera en demokratisk process och att ett flertal allmänna och enskilda intressen ska beaktas i planläggningen sätter givetvis upp vissa ramar för hur detaljplanearbetet kan bedrivas. Inte sällan har emellertid orsaken till att detaljplanläggningen fördröjs ansetts

vara att många kommuner har otillräckliga resurser för planarbetet. Det kan medföra att önskvärda exploateringar inte kommer till stånd trots att det finns byggherrar som har kapacitet och vilja att påbörja byggprojekten. Det svenska kommunala planmonopolet innebär att berörda fastighetsägare och byggare i dag har mycket begränsade möjligheter att initiera och på olika sätt bidra till arbetet med att ta fram en nödvändig detaljplan.

De ändringar som gjordes i den nya plan- och bygglag som trädde i kraft 2011 och de lagändringar som därefter har beslutats av riksdagen har bl.a. syftat till att snabba upp planprocessen och underlätta kommunernas planeringsarbete. I flera utredningar har det emellertid gjorts jämförelser mellan planeringsprocessen i Sverige och i andra jämförbara länder där det svenska regelsystemet fortfarande framstår som mindre flexibelt i vissa avseenden. Utskottet anser att det därför finns skäl att pröva de möjligheter till en utveckling av regelsystemet som uppmärksammats i dessa sammanhang. En sådan fråga som tas upp i de aktuella motionerna gäller ökade möjligheter till privata initiativ till detaljplaneläggning.

Som framgått ovan övervägdes möjligheten att införa bestämmelser om en privat initiativrätt i plan- och bygglagstiftningen av Plangenomförandeutredningen. Bakgrunden var bl.a. förhållandena i Norge där den som behöver få en detaljplan upprättad har en starkare ställning, och där det även är möjligt för den enskilde att själv genomföra vissa moment i planarbetet. Några närmare överväganden om hur motsvarande regler skulle kunna utformas i den svenska plan- och bygglagstiftningen redovisades emellertid inte i utredningen. Utredaren ansåg att det visserligen fanns goda skäl att stärka den privata initiativrätten i fråga om detaljplaneläggning, men att flera av utredningens andra förslag gjorde att en sådan reform inte var lika angelägen. Utredaren syftade då bl.a. på förslag om ökade möjligheter att exploatera nya områden direkt genom bygglov utan att först upprätta en detaljplan, samt om att planbestämmelser i befintliga detaljplaner ska upphöra att gälla efter genomförandetiden. Som framgått tidigare i betänkandet kom emellertid dessa förslag sedermera inte att leda fram till någon lagändring i samband med riksdagens beslut om ett antal ändringar i PBL våren 2014 (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366).

Utskottet anser mot den redovisade bakgrunden att det finns skäl att nu åter överväga möjligheten att införa en rätt till privata initiativ vid detaljplaneläggning i den svenska plan- och bygglagstiftningen. Utgångspunkten för övervägandena bör vara att utforma förslag till regler som med ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete eller att själv bidra till att en plan tas fram som sedan kan prövas och genomföras i vanlig ordning. Regeringen bör således låta utreda hur regler som medger en sådan privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Större möjligheter till planavvikelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att införa större möjligheter till planavvikelse i plan- och bygglagen. Utskottet hänvisar till lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2015 och som tillgodoser motionsförslaget.

Motionen

I motion 2014/15:708 av Erik Andersson och Maria Stockhaus (båda M) föreslås ett tillkännagivande om att förändra plan- och bygglagen så att dels verksamhet som är offentligt finansierad inom exempelvis utbildning och sjukvård ska ges rätt att få bygglov och bedriva verksamhet på mark med benämningen kvartersmark för allmänt ändamål (A), dels kommunens skyldighet att lösa marken ska upphöra när lov ges för en fristående aktör.

Gällande rätt

I en detaljplan ska kommunen alltid ange användningen av kvartersmark (4 kap. 5 § PBL). Med kvartersmark i en detaljplan menas mark som inte är allmän plats eller vattenområde utan främst är avsedd för bebyggelse för enskilt och allmänt ändamål (1 kap. 4 § PBL).

Den eller de användningar som anges avgränsar vad kommunen anser är lämpliga verksamheter på platsen. Kvartersmark kan som utgångspunkt enbart användas för den användning som bestämmelserna anger.

För en åtgärd på mark som enligt detaljplanen utgör kvartersmark för allmänt ändamål får bygglov ges endast om ändamålet är närmare angivet i planen (9 kap. 32 § PBL).

Den 1 januari 2015 infördes nya bestämmelser i PBL som syftar till att ge möjlighet att ge bygglov även till privata aktörer på kvartersmark för allmänt ändamål (se prop. 2013/14:126 En enklare planprocess avsnitt 8.4 och utskottets bet 2013/14:CU31).

Av den nya bestämmelsen 9 kap. 32 a § PBL följer att bygglov för en åtgärd på mark som enligt detaljplanen utgör kvartersmark för allmänt ändamål får ges även om sökanden inte är ett offentligt organ. Om det allmänna ändamålet inte är närmare angivet i en plan, får dock ett sådant bygglov ges endast om åtgärden innebär att fastigheten och det byggnadsverk som åtgärden avser används för det allmänna ändamål som fastigheten och byggnadsverket senast har använts för eller enligt senast beviljade bygglov har anpassats till utan att den avsedda användningen kommit till stånd. Vidare får bygglov ges för en åtgärd som innebär en liten avvikelse från den senaste eller avsedda användningen om inte åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller begränsning av rättighet eller pågående verksamhet i omgivningen.

När det gäller kommuners skyldighet att lösa in mark gäller enligt 14 kap. 14 § första stycket PBL att kommunen är skyldig att på fastighetsägarens begäran lösa in mark som enligt detaljplanen ska användas för en allmän plats som kommunen ska vara huvudman för. Denna skyldighet gäller dock enligt bestämmelsens nya andra stycke inte om ett icke offentligt organ har fått bygglov för en åtgärd på kvartersmark för allmänt ändamål enligt 9 kap. 32 a § första stycket PBL.

Utskottets ställningstagande

Genom de lagändringar i PBL som trädde i kraft den 1 januari 2015 har kommunerna fått möjlighet att ge bygglov på kvartersmark för allmänt ändamål även till icke offentliga organ. Detta innebär att det inte längre finns något hinder i PBL mot att godta enskilda huvudmän för offentligt finansierade verksamheter såsom skolor och vårdcentraler på sådan kvartersmark. Vidare innebär lagändringarna att kommuners skyldighet att lösa in viss kvartersmark för allmänt ändamål upphör att gälla om ett icke offentligt organ har fått bygglov för en åtgärd på sådan mark.

Eftersom motionsförslaget genom de ovannämnda lagändringarna får anses ha blivit tillgodosett, saknas anledning för riksdagen att ta initiativ till någon åtgärd. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Klimatfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ändrade regler om klimatfrågor i plan- och bygglagen och ett utökat skadeståndsansvar för kommunerna. Utskottet anser att gällande bestämmelser bör kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen. Vidare hänvisar utskottet till ett pågående arbete med att ta fram vägledning på detta område. När det gäller frågan om skadeståndsansvar hänvisar utskottet till sitt tidigare ställningstagande till motsvarande motionsförslag.

Motionen

Karin Svensson Smith (MP) framhåller i motion 2014/15:2525 att den pågående klimatförändringen leder till bl.a. ökande och oregelbundna regnmängder och en höjning av havsnivån som måste beaktas i kommunernas planering. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om vikten av att genomföra de ändringar i PBL som behövs för att kommuner ska upprätta en klimatplan för minskade växthusgaser och anpassning till de klimatförändringar som kan

förväntas i ett hundraårsperspektiv (yrkande 4). Vidare föreslås ett tillkännagivande om vikten av en ändring i PBL så att kommunernas ansvar för detaljplaner förlängs från 10 till 20 år (yrkande 5).

Bakgrund

Enligt bestämmelser i PBL ska hänsyn tas till bl.a. miljö- och klimataspekterna vid planläggning (2 kap. 3 §). Vidare anges att vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 §). Det finns även bestämmelser om att länsstyrelsen under samrådet om kommunernas förslag till översiktsplan (3 kap. 10 §) respektive detaljplan (5 kap. 14 §) särskilt ska verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Vidare ska länsstyrelsen överpröva kommunens beslut om detaljplan bl.a. om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (11 kap. 10 § PBL).

I januari 2014 gav den tidigare regeringen Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning till plan- och bygglagens hållbarhetsbestämmelser (S2014/186/PBB). Uppdraget avser frågor som har en tydlig koppling till hållbar utveckling, i första hand bestämmelserna i 2 kap. 3 § och 3 kap. 5 § 4. I uppdraget framhålls att det finns ett behov av vägledning för att ge kommuner, länsstyrelser och andra berörda aktörer stöd vid tolkningen av och avvägningarna mellan de olika hållbarhetsdimensionerna i PBL i syfte att säkerställa ett tydligt fokus på hållbar utveckling vid tillämpningen av PBL. Boverket gjorde i november 2014 en delredovisning av uppdraget i rapporten Kunskapssammanställning och exempelsamling till hållbarhetsbestämmelserna i plan- och bygglagen (rapport 2014:31). Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2015.

Tidigare behandling

Civilutskottet har behandlat och avstyrkt motionsförslag om ändringar i plan- och bygglagen med krav på en ökad klimatanpassning i kommunernas planering vid flera tillfällen. Förra året anförde utskottet följande med anledning av ett motionsförslag med denna inriktning (bet. 2013/14:CU10):

Civilutskottet hänvisar till sina ställningstaganden vid de senaste årens behandling av motionsförslag motsvarande det nu aktuella. Plan- och bygglagens bestämmelser bör således kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Däremot kan kommunerna behöva stöd för tillämpningen av bestämmelserna så att den ökade tyngd som under senare år getts åt klimatanpassningen verkligen får genomslag i det praktiska arbetet med planläggning. Som framgår ovan har regeringen genom uppdrag till länsstyrelserna och Boverket också tagit initiativ till ett arbete som är inriktat

på att utarbeta vägledningar på detta område. Något särskilt tillkännagivande i frågan behövs därför inte.

Ett motionsförslag motsvarande det nu aktuella om utökat kommunalt skadeståndsansvar för detaljplaner behandlades av utskottet våren 2013. Utskottet redovisade att förslag med denna inriktning hade lagts fram i Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2007:60), men blivit kritiserat vid remissbehandlingen av betänkandet. Utskottet gjorde följande ställningstagande i frågan (bet. 2012/13:CU9):

Det förslag från Klimat- och sårbarhetsutredningen som motionärerna hänvisar till ledde inte fram till något regeringsförslag till riksdagen. Under remissbehandlingen av utredningen redovisades flera invändningar mot det aktuella förslaget av centrala remissinstanser. Dessutom infördes en lagändring kort tid efter att utredningen hade lagt fram sina förslag. Lagändringen innebar ökade möjligheter för länsstyrelserna att ingripa i de fall då det bedöms finnas risk för den typ av skador som utredningen särskilt hade uppmärksammat. Regeringen har i en proposition gjort bedömningen att den föreslagna förlängningen av preskriptionstiden inte är motiverad. Riksdagen har ställt sig bakom regeringens ställningstagande.

Utskottets ställningstagande

Den pågående klimatförändringen medför att planeringen för den byggda miljön måste ha ett långsiktigt perspektiv där riskerna för stigande vattennivåer och andra klimatrelaterade förändringar beaktas. Detta har också varit utgångspunkten för flera ändringar i plan- och bygglagstiftningen under senare år. PBL innehåller i dag krav på att miljö- och klimataspekterna ska uppmärksammas vid planläggning och att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. risken för olyckor, översvämning och erosion. Utskottet anser att gällande bestämmelser bör kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Det är givetvis angeläget att kraven på att beakta klimataspekterna verkligen får avsett genomslag i kommunernas planeringsarbete. Som framgått ovan har Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning för att ge kommuner, länsstyrelser och andra berörda aktörer stöd vid tolkningen av och avvägningarna mellan de olika hållbarhetsdimensionerna i plan- och bygglagen i syfte att säkerställa ett tydligt fokus på hållbar utveckling.

Det som anförs i motionen ger inte utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande om ändringar i PBL vad gäller klimatfrågorna i planeringen. När det sedan gäller den fråga som tas upp i motionen om en förlängning av kommunernas skadeståndsansvar i fråga om detaljplaner har utskottet inte ändrat uppfattning sedan den tidigare behandlingen av motsvarande förslag.

Därmed avstyrker utskottet de nu aktuella motionsförslagen.

Planering för hållbara städer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsförslag om tillkännagivanden om vikten av att gå vidare i arbetet med att bygga hållbara städer. Utskottet, som delar motionärernas syn i frågan, hänvisar till pågående arbete med denna inriktning.

Jämför reservation 8 (C).

Motionerna

I partimotion 2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller vikten av att gå vidare i arbetet med att bygga hållbara städer (yrkande 9) och samordna satsningar på bostäder, infrastruktur och kollektivtrafik (yrkande 10). Enligt motionärerna behövs det satsningar i olika projekt för att minska städernas miljö- och klimatpåverkan, exempelvis projekt som bidrar till klimatneutral kollektivtrafik, bostadsbyggande, bättre framkomlighet för cyklisterna, gröna tak och väggar, ekosystemtjänster samt bättre luftkvalitet och dagvattenhantering.

Boriana Åberg (M) föreslår i motion 2014/15:1422 ett tillkännagivande om behovet av att stärka arbetet för att skapa framtidens attraktiva städer. Motionären förespråkar en plattform för stadsutveckling genom samverkan mellan stadens olika intressenter, offentliga såväl som privata.

Pågående arbete

Den tidigare regeringen gav i februari 2014 i uppdrag åt Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling (S2013/3465/PBB, S2013/3466/PBB, S2014/1631/PBB). Den ska bidra till tvärssektoriell samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte. Arbetet ska möta städernas, tätorternas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov. Plattformen ska även stödja de regionala strukturprogrammens arbete med hållbar stadsutveckling. Plattformen ska verka tills vidare och lämna årliga rapporter till Regeringskansliet. Boverket har en samordnande roll. I januari 2015 redovisade myndigheterna en första delrapportering av uppdraget.

Även i det pågående miljömålsarbetet har frågor om en hållbar stadsutveckling aktualiserats i flera sammanhang. Boverket fick i januari 2014 i uppdrag av den tidigare regeringen att ta fram ett förslag till en strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Uppdraget redovisades i december 2014 (rapport 2014:32). Verket föreslår fyra speciellt viktiga insatsområden: hållbar samhällsplanering, bebyggelsestruktur och transporter, energi- och resurshåll-

ning samt nybyggnad och utveckling av befintlig bebyggelse. Boverket föreslår i rapporten ett flertal åtgärder med inriktning på en hållbar stadsutveckling, bl.a. i fråga om stadsmiljöprogram och stadsmiljöavtal.

Den nya regeringen beslutade i januari 2015 att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram förslag till ramverk för stadsmiljöavtal med fokus på hållbara transporter i städer (N2015/532/TS). Trafikverket ska bl.a. överväga hur stadsmiljöavtalen kan bidra till att andelen kollektivtrafik, cykel och gång samt hållbara transporter ökar. Uppdraget ska genomföras efter samråd med Boverket, Statens energimyndighet, Naturvårdsverket och Verket för innovationssystem (Vinnova). Trafikverket ska lämna en slutredovisning av uppdraget senast den 20 maj 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas syn på vikten av en hållbar stadsutveckling och att den fysiska planeringen bidrar till en samordning av satsningarna på bostäder, kollektivtrafik och övrig infrastruktur. Som framgått ovan har såväl den tidigare som den nuvarande regeringen tagit initiativ som är särskilt inriktade på dessa frågor. Även i flera andra uppdrag är de frågor som tas upp i motionerna en viktig utgångspunkt för utredningsarbetet. Det gäller exempelvis Bostadsplaneringskommittén som har i uppdrag att föreslå sådana ändringar i de regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som behövs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling (dir. 2013:78, 2015:11). Även den s.k. Sverige-förhandlingen syftar till att medverka till samordnade satsningar på bostäder och kollektivtrafik samt att även uppmärksamma hur förutsättningarna för cykeltrafik kan förbättras (dir. 2014:106, 2014:113).

Det som anförs i motionerna ger inte utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen om ändrad inriktning i det pågående arbetet med att utveckla planeringen för hållbara städer. Motionerna avstyrks således.

Planering för grönområden och rekreation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om planering för grönområden och rekreation. Utskottet delar motionärernas syn på vikten av att dessa frågor beaktas i planarbetet, men anser med hänvisning till bl.a. pågående arbete att det saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ på området.

Jämför reservation 9 (FP).

Motionerna

I motion 2014/15:606 av Lars Tysklind (FP) föreslås sex tillkännagivanden till regeringen om frågor inriktade på betydelsen av grönområden i städerna och möjligheten till stadsodling. Motionären anser att riksdagen särskilt bör framhålla betydelsen av trädgårdar, parker och andra grönområden för människors hälsa och miljön (yrkande 1), fritidsodlingens betydelse för hälsa, rekreation och stadsmiljö (yrkande 2) och värdet av stadsnära skogar (yrkande 3). Vidare bör riksdagen framhålla det ökade intresset för stadsnära odling (yrkande 4) och behovet att vidareutveckla användningen av rehabiliteringsträdgårdar (yrkande 5). Avslutningsvis bör riksdagen uppmärksamma regeringen på de samhällskostnader som blir följden av utebliven fysisk aktivitet (yrkande 6).

I motion 2014/15:2429 av Ola Johansson (C) framhålls att städernas grönområden är viktiga för rekreation och livskvalitet. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om behovet att värna städernas grönytor genom att öka möjligheterna att bygga på höjden (yrkande 6).

Pågående arbete m.m.

Som framgått tidigare i betänkandet har regeringen gett i uppdrag åt Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling. En utgångspunkt för plattformen ska vara relevanta visioner och mål som beslutats av riksdagen och regeringen, t.ex. miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, målen för bostadsmarknaden, friluftslivspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken. Plattformen ska verka tills vidare och lämna årliga rapporter till Regeringskansliet.

Vidare framgår av Boverkets tidigare nämnda rapport Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö att Boverket har för avsikt att senast 2016 utforma en vägledning för kommunernas arbete med tätortsnära natur och grönområden i staden (rapport 2014:32). I rapporten anges vidare att tillgången till parker och grönområden i tätorterna är viktig för människors hälsa och välbefinnande samtidigt som den fyller en viktig funktion för att

dämpa effekterna av klimatförändringarna och bevara den biologiska mångfalden.

Utemiljöns betydelse för barns och ungdomars hälsa uppmärksammas i Boverkets nyligen publicerade rapport *Ge plats för barn och unga!* (rapport 2015:8). Rapporten, som är resultatet av ett regeringsuppdrag, innehåller en vägledning för planering av utemiljön med syfte att förtydliga friytans betydelse för barns och ungas lek, lärande och hälsa.

Betydelsen av stadsnära grönområden för barn och unga har även uppmärksamats i det nordiska samarbetet. Nordiska rådet har nyligen i rekommendationen *Friluftsliv för barn och unga i Norden* rekommenderat Nordiska ministerrådet att bl.a. ta fram och genomföra en nordisk strategi för ett urbant friluftsliv, särskilt för barn och unga (rek. 10/2014).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner med motsvarande eller liknande förslag som de nu aktuella. Våren 2014 anförde utskottet följande (bet. 2013/14:CU10):

Civilutskottet delar motionärernas syn på vikten av att frågor om grönområden beaktas i planarbetet och att behovet av ytor för bl.a. fysisk aktivitet, rekreation och odling tillgodoses. Utskottet utgår från att även regeringen har denna uppfattning. Det kan också konstateras att dessa frågor uppmärksammas i olika former under de senaste åren genom bl.a. uppdrag till Boverket och särskilda satsningar. När det gäller de närmare formerna för hur dessa frågor bör hanteras i olika kommuner eller mer detaljerade synpunkter på hur plan- och bygglagens krav i dessa avseenden bör tillgodoses avstår utskottet från att ta ställning. Sådana frågor får överlåtas till de enskilda kommunerna och till det metodutvecklingsarbete som bedrivs av bl.a. Boverket.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsförslagen.

Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas syn på vikten av att frågor om grönområden beaktas i planarbetet samt att behovet av ytor för fysisk aktivitet, rekreation och odling tillgodoses. Dessa frågor måste framför allt ägnas uppmärksamhet i kommunernas löpande planeringsarbete. Det pågår också ett kontinuerligt arbete med att utveckla metoder och vägledningar som stöd för kommunernas arbete, både inom ramen för Boverkets ordinarie verksamhet och genom olika regeringsuppdrag.

Som framgått ovan har utskottet vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt motioner med motsvarande eller liknande förslag som de nu aktuella, och då konstaterat att det finns en bred samsyn i de aktuella frågorna. Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att frånga sin tidigare bedömning

att det saknas tillräcklig anledning för riksdagen att föreslå något tillkännagivande på området.

Utskottet avstyrker således de aktuella motionsförslagen.

Planering för ökad trygghet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att ta fram en nationell handlingsplan för att identifiera otrygga områden och tillgodose deras behov av effektivare och trygghetsgivande belysning. Utskottet noterar att det pågår visst arbete på området och anser inte att motionen ger skäl till något tillkännagivande i frågan.

Jämför reservation 10 (SD).

Motionen

I partimotion 2014/15:2871 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att en nationell handlingsplan ska tas fram som ska fungera som en handbok för landets kommuner i att identifiera otrygga områden och tillgodose deras behov av effektivare och trygghetsgivande belysning (yrkande 6). Målet är att kvinnor över hela landet på fler platser än i dag ska kunna känna sig trygga efter mörkrets inbrott.

Bakgrund

Boverket har bedrivit arbete i frågor om trygghetsgivande belysning bl.a. inom ramen för regeringsuppdraget Att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Boverket har i samband med detta beviljat pengar till ett flertal olika projekt om t.ex. framtagande av belysningsplaner, gallring och omplantering i grönområden samt åtgärder för att göra tunnlar mer tilltalande.

Boverket har i rapporten Sammanställning och spridning av erfarenheter från uppdraget att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer – slutrapport (rapport 2013:8) utvärderat resultatet av de olika projekten. Den samlade bilden i utvärderingen är att det genom satsningen på en begränsad tid har åstadkommit betydande resultat som bidragit till mer långsiktiga effekter. Boverket har dock föreslagit att en ny utvärdering ska göras under 2017, eftersom framför allt de strategiska och metodutvecklande insatserna skulle behöva ett längre tidsperspektiv för att effekterna ska bli märkbara.

Pågående arbete

I budgeten för 2014 inrättade riksdagen ett särskilt anslag för statsbidrag till jämställda offentliga rum. Boverket fick i uppdrag att administrera anslaget

och har beslutat om stöd till ett flertal utvecklingsprojekt för jämställda miljöer i städer och tätorter. Syftet med stödet är att komma till rätta med problemet att det i många tätorter finns miljöer som är utformade så att människor – särskilt kvinnor och flickor – känner sig otrygga, ovälkomna och begränsade. Stödet kan sökas av bl.a. kommuner och bostadsföretag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att belysningen på offentliga platser är tillräckligt god för att människor som vistas där ska känna sig trygga. Det är i första hand kommunerna som ansvarar för att det är tillräckligt bra utomhusbelysning på offentliga kommunala platser. Vid sidan om belysningen måste givetvis även ett antal andra frågor uppmärksammas i kommunernas och fastighetsägarnas planering för att utomhusmiljöer ska upplevas som trygga och säkra.

När det gäller den fysiska miljön har Boverket tidigare varit engagerat i flera projekt inriktade på att ta fram vägledningar för hur bostadsområden och andra offentliga miljöer kan utformas för att öka tryggheten. Som angetts ovan har Boverket för närvarande i uppdrag att administrera och besluta om stöd till utvecklingsprojekt för jämställda miljöer i städer och tätorter. Utskottet kan således konstatera att de frågor om planering för ökad trygghet som berörs i motionen har uppmärksamats i flera olika sammanhang. Det som anförs i motionen ger inte utskottet skäl att föreslå något tillkännagivande om en nationell handlingsplan som underlag för kommunernas arbete med bl.a. belysningsfrågor. Motionen avstyrks därför.

Planer och bygglov för campingplatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om planprocessen för campingplatser. Utskottet hänvisar till befintliga möjligheter att med stöd av plan- och bygglagen besluta om minskad bygglovsplikt samt pågående arbete.

Motionen

I motion 2014/15:2228 av Jan R Andersson och Mikael Cederbratt (båda M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur man kan förenkla planprocessen för campingplatser i syfte att underlätta för långtidscampare som bor i husvagn.

Gällande rätt

Termen ”byggnad” definieras i 1 kap. 4 § PBL som en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den. Enligt rättspraxis betraktas en husvagn som står uppställd på samma ställe under en längre tid än en normal semesterperiod (ca fem–sex veckor) och används för bostadsändamål normalt som en sådan byggnad (se även prop. 2009/10:170 s. 144). Detta medför att det kan krävas bygglov för en husvagn som står på en campingplats under en hel säsong. Det förekommer dock att olika kommuner gör olika tolkningar av i vilken omfattning ett sådant bygglov krävs.

Vidare kan noteras att kommuner enligt 4 kap. 15 § och 9 kap. 7 § PBL har vissa möjligheter att i en detaljplan besluta om minskad bygglovsplikt.

Pågående arbete

Regeringen gav i september 2014 Boverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för ytterligare undantag från kravet på bygglov när det gäller bl.a. vissa mindre byggnader, anläggningar och tillbyggnader, tillfälliga byggnader och byggnadsverk m.m. (S2014/6518/PBB). Boverket ska föreslå de ändringar på lag-, förordnings- och föreskriftsnivå som behövs med anledning av uppdraget och beskriva konsekvenserna av om förslagen genomförs, även utifrån den kommunala självstyrelsen och kostnader för kommuner. Boverket ska i samband med uppdraget inhämta synpunkter från berörda myndigheter, utredningar och andra relevanta aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 31 juli 2015.

Utskottets ställningstagande

Som angetts ovan finns redan vissa möjligheter enligt PBL för en kommun att i en detaljplan besluta om minskad bygglovsplikt för ett område. Dessutom pågår visst arbete inom Boverket som rör frågor om undantag från kravet på bygglov. Mot denna bakgrund anser inte utskottet att det finns anledning att föreslå något initiativ från riksdagen i fråga om planer och bygglov för campingplatser. Motionen avstyrks därför.

Skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och uppmuntrande av traditionsenliga byggnationer. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande och pågående arbete.

Jämför reservation 11 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) föreslås dels ett tillkännagivande om stärkt skydd för historiska byggnader i plan- och bygglagen (yrkande 19), dels ett tillkännagivande om att uppmuntra traditionsenliga byggnationer (yrkande 20).

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

En allmän utgångspunkt enligt plan- och bygglagen är att planläggning med hänsyn till bl.a. natur- och kulturvärden ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder (2 kap. 3 § första stycket 1). Vidare ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till t.ex. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan (2 kap. 6 § första stycket 1).

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas (8 kap. 13 §). Denna bestämmelse gäller även för bebyggelseområden. Det finns även krav på att ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras (8 kap. 14 §). Vidare gäller att ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (8 kap. 17 §). I en detaljplan får kommunen ange rivningsförbud och skyddsbestämmelser för byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär (4 kap. 16 §). Kommunen kan också i detaljplanen ange utökad lovplikt för åtgärder som kan påverka skyddsvärdet (4 kap. 15 §, 9 kap. 8 och 10 §§).

Den 1 januari 2015 ändrades 4 kap. 16 och 42 §§ så att det tydligare framgår i vilka fall som kommunen i detaljplan eller områdesbestämmelser får bestämma de preciserade krav som behövs för att följa lagens krav på varsamhet respektive bestämma om skydd för särskilt värdefulla byggnadsverk, tomter, bebyggelseområden och allmänna platser (se prop. 2013/14:126 avsnitt 9.1)

Även miljöbalken innehåller bestämmelser till skydd för kulturvärden i bebyggelsen. Det gäller bl.a. 3 kap. miljöbalken om hushållning med mark- och vattenområden där det ställs krav på att områden och miljöer som har allmän betydelse på grund av deras kulturvärden så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem. Om området är av riksintresse ska det skyddas mot sådana åtgärder. I 4 kap. miljöbalken pekas också ett antal särskilt värdefulla områden ut.

Ytterligare bestämmelser om skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader finns i kulturmiljölagen (1988:950). En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får med stöd av denna lag förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen.

Pågående arbete

Regeringen gav i maj 2014 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den statliga politiken för arkitektur, form och design (dir. 2014:69). Syftet med uppdraget är att stärka arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen, livsmiljön och den hållbara samhällsutvecklingen. Utredaren ska bl.a.

- föreslå hur en ny politik för arkitektur, form och design kan utformas utifrån en bedömning av områdets framtida utmaningar och hur arkitektur, form och design kan få ett ökat genomslag inom berörda samhällsområden
- beskriva hur en politik för arkitektur, form och design utformats i några för Sverige relevanta länder och vilka lärdomar som kan dras för utformningen av en ny svensk politik för området
- analysera och föreslå insatser för att öka möjligheterna för berörda aktörer att utveckla samverkan och dialog
- analysera de nationella målen för arkitektur-, form- och designpolitiken och vid behov föreslå nya mål.

Enligt ett tilläggsdirektiv från mars 2015 ska utredaren även analysera och lämna förslag på dels hur arkitektur, form och design kan bidra till en hållbar samhällsutveckling, präglad av sammanhållning, inkludering och tillgänglighet, dels hur processer kring arkitektur, form och design i högre grad kan präglas av dialog och delaktighet (dir. 2015:24). Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2015.

Vidare har Boverket i sin tidigare nämnda rapport Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö föreslagit att regeringen 2015 ska ge

länsstyrelserna i uppdrag att se över de underlag som myndigheten tillhandahåller för planering av kulturmiljövärden i den byggda miljön (rapport 2014:32). Enligt rapporten är underlag om kulturmiljön en förutsättning för en långsiktigt hållbar förvaltning av bebyggelsens kulturhistoriska värden, och ett bra planeringsunderlag för kulturmiljöfrågor förbättrar möjligheterna att arbeta långsiktigt och strategiskt. Regeringen har i regleringsbrevet för 2015 avseende länsstyrelserna (S2014/8870/SAM) gett länsstyrelserna i uppdrag att senast den 1 oktober 2015 redovisa dels hur de arbetar och planerar att arbeta för att uppfylla de nya nationella målen för kulturmiljöarbetet, dels hur de arbetar för att främja kommunernas kulturmiljöarbete.

Tidigare behandling

Motsvarande yrkande om stärkt skydd för kulturhistoriskt värdefulla byggnader behandlades av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:CU10). Utskottet delade motionärernas uppfattning om vikten av att vårda och bevara det kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbeståndet, men ansåg att det finns skyddsbestämmelser i bl.a. PBL som syftar till att tillgodose detta samhällsintresse. Utskottet hänvisade vidare till att Boverkets webbaserade vägledning PBL-kunskapsbanken tog upp kulturvärden som ett särskilt tema i syfte att tydliggöra vilka möjligheter som PBL ger att värna kulturvärdena och att ställa krav på att de tas om hand. I övrigt hänvisade utskottet till det då pågående beredningsarbetet i fråga om ändringar i PBL.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandet om stärkt skydd för kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan behandlade och avstyrkte utskottet förra året motsvarande yrkande om stärkt skydd för kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Utskottet delar fortfarande motionärernas uppfattning om vikten av att vårda och bevara det kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbeståndet, men anser att PBL m.fl. lagar ger tillräckligt utrymme för att ta hänsyn till detta samhällsintresse. Dessutom pågår visst arbete inom de aktuella områdena, och det finns inte anledning för riksdagen att föregripa redovisningen av detta arbete.

Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att föreslå något tillkännagivande varken när det gäller frågan om stärkt skydd för kulturhistoriskt värdefulla byggnader eller om att uppmuntra traditionsenliga byggnationer. Således avstyrker utskottet motionsförslagen.

Reduktion av bygglovsavgiften

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anför om regler om en reduktion av bygglovsavgiften när tidsfristen för handläggningen överskrids. Utskottet anser att regeringen bör låta utarbeta ett förslag om en komplettering av PBL med sådana regler och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Jämför reservation 12 (S, MP).

Motionen

I motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att ansökningsavgiften för bygglov ska reduceras om kommunerna inte håller tidsgränsen för handläggningen.

Bakgrund

I PBL finns bestämmelser om tidsfrister för handläggning av ärenden om lov och förhandsbesked och om den avgift som byggnadsnämnden får ta ut i bl.a. sådana ärenden.

Byggnadsnämnden ska handlägga ärenden om lov och förhandsbesked skyndsamt och meddela sitt beslut om lov eller förhandsbesked inom tio veckor från det att den fullständiga ansökningen kom in till nämnden. Om det är nödvändigt på grund av utredningen i ärendet, får tiden förlängas en gång med högst tio veckor utöver de ursprungliga tio veckorna. Sökanden ska informeras om förlängningen och skälen för den innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut (9 kap. 27 §).

Byggnadsnämnden får ta ut avgifter för bl.a. beslut om lov och förhandsbesked (12 kap. 8 §). Byggnadsnämndens avgift får inte överstiga kommunens genomsnittliga kostnad för den typ av besked, beslut eller handläggning som avgiften avser (12 kap. 10 §). Avgiften ska betalas av den som är sökande eller gjort anmälan i det ärende som beskedet, beslutet eller handläggningen avser. Avgiften får tas ut i förskott (12 kap. 11 §).

Bestämmelserna om tidsfrister i ärenden om lov och förhandsbesked infördes genom den nya plan- och bygglag som beslutades 2010 och trädde i kraft den 2 maj 2011. Frågan om sanktioner mot en kommun som inte uppfyller tidsfristen hade behandlats i det föregående utredningsarbetet, men inte lett fram till något förslag om en sådan. I propositionen (prop. 2009/10:170) anförde regeringen följande:

När det gäller frågan om sanktion mot en kommun som inte uppfyller tidsfristen bedöms det i nuläget inte nödvändigt att koppla några sanktioner till tidsfristen. Målet om en ökad effektivitet i beslutsprocessen bör kunna nås ändå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med anledning av motionsförslaget inledningsvis hänvisa till vissa överväganden om tidsfrister för handläggning av bygglov och bygglovsavgiften som gjordes i förarbetena till den nya plan- och bygglagen.

Bakgrunden till att de nuvarande tidsfristerna för handläggning av bygglovsansökningar infördes i den nya plan- och bygglagen var att byggnadsnämnderna i många kommuner ansågs ha dragit ut oacceptabelt länge på tiden med avgöranden i ärenden om lov och förhandsbesked. I det utredningsarbete som låg till grund för lagstiftningen undersöktes hur motsvarande lovfrågor hanterades i andra europeiska länder. I Byggprocessutredningens betänkande (SOU 2008:68) konstaterade utredaren att flera länder har tidsfrister i lovärenden som innebär att tillståndet anses vara beviljat om fristen inte hålls eller som medför nedsatt avgift i dessa fall. I Norge gäller en tidsgräns för behandling av bygglov som för mindre byggåtgärder är tre veckor och för övriga åtgärder är tolv veckor. För mindre byggåtgärder anses tillståndet vara beviljat om fristen inte hålls. I övriga ärenden sker en ekonomisk kompensation om fristen inte hålls. Byggherren får tillgodogöra sig ett avdrag på bygglovsavgiften med 25 procent för varje påbörjad förseningsvecka.

Utredaren ansåg att en ordning som innebär att ett tidsöverskridande bör betraktas som ett bifall till den sökta åtgärden skulle bli vanskligt att införliva i den svenska förvaltningsrätten. Däremot ansåg utredaren att det var fullt genomförbart både rättspolitiskt och rent lagtekniskt att introducera ett system med reducerade avgifter för sökanden om byggnadsnämnden överskrider de föreskrivna tiderna. Utredaren pekade emellertid på att det övergripande kravet på enkelhet i beslutssystemets uppbyggnad kan vara en avhållande faktor för att introducera ett system med reducerade avgifter. Utredarens slutsats blev att det inte var nödvändigt att koppla några sanktioner till de nya tidsfristerna eftersom det övergripande målet om en ökad effektivitet i beslutsprocessen ändå skulle kunna uppnås genom förslaget om en lagreglerad tidsfrist.

Utskottet kan konstatera att de nya reglerna med tidsfrister för handläggningen av bygglovsansökningar nu har tillämpats under närmare fyra år. Det har ännu inte gjorts någon utvärdering av vilket genomslag reglerna har fått, men uppgifter tyder på att handläggningen fortfarande tar alltför lång tid i många kommuner och att reglerna om tidsfrister inte efterlevs. Utskottet anser därför att det finns skäl att nu närmare överväga möjligheten att koppla en sanktion till bestämmelserna om tidsfrister för handläggningen av bygglovsansökningar. Enligt utskottets mening bör det införas en ordning som innebär att bygglovsavgiften reduceras om byggnadsnämnden inte meddelar sitt beslut inom den tidsfrist som finns angiven i lagen. Inriktningen bör givetvis vara att utforma ett system med reducerade avgifter som inte strider mot det övergripande kravet på enkelhet i beslutssystemets uppbyggnad.

Utskottet anser att regeringen bör låta utarbeta ett förslag om en komplettering av PBL med regler om reduktion av bygglovsavgiften och därefter återkomma till riksdagen med ett förslag i frågan. Övervägandena bör även omfatta övriga ärenden om lov och förhandsbesked där en tidsfrist gäller.

Vad utskottet nu anfört om regler om en reduktion av bygglovsavgiften när tidsfristen för handläggningen överskrids bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär att motion 2014/15:2953 yrkande 11 bör bifallas.

Bygglovsbefriade åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att fler åtgärder bör undantas från krav på bygglov. Utskottet anser att resultatet av ett pågående arbete i frågan bör avvaktas.

Jämför reservation 13 (M, C, FP, KD).

Motionerna

Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) föreslår i motion 2014/15:2953 yrkande 10 att riksdagen i ett tillkännagivande ska framhålla att regeringen före den 1 januari 2016 bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att fler åtgärder befrias från krav på bygglov.

Bakgrund

Enligt PBL krävs det bygglov för nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av en byggnad (9 kap. 2 §). I plan- och byggförordningen (2011:338) anges ytterligare krav på bygglov för åtgärder på andra anläggningar än byggnader (6 kap. 1 § plan- och byggförordningen). Från de generella kraven på bygglov finns flera undantag, bl.a. när det gäller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av detaljplan (9 kap. 3 § PBL). Vidare finns det undantag från bygglovskravet bl.a. för att i omedelbar närhet till ett en- eller tvåbostadshus uppföra eller bygga till en komplementbyggnad som inte får större byggnadsarea än 15 kvadratmeter (s.k. friggebod). Riksdagen beslutade våren 2014 om att ytterligare åtgärder skulle undantas från kravet på bygglov (prop. 2013/14:127, bet. 2013/14:CU32, rskr. 2013/14:287). Lagändringarna, som trädde i kraft den 2 juli 2014, innebär bl.a. att större komplementbyggnader och mindre bostäder på sammanlagt 25 kvadratmeter kan uppföras utan bygglov. Vidare infördes bygglovsbefrielse för en- och tvåbostadshus i fråga om tillbyggnad med högst 15 kvadratmeter och byggande av högst två takkupor samt för enbostadshus i fråga om inredning av ytterligare en bostad.

I september 2014 fick Boverket i uppdrag av den tidigare regeringen att föreslå ytterligare åtgärder som kan undantas från krav på bygglov (S2014/6518/PBB). Boverket ska utreda förutsättningarna för undantag för bl.a. vissa mindre byggnader, anläggningar och tillbyggnader, tillfälliga bygg-

nader och byggnadsverk, ändring av färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial mot en gård samt plank och murar. Uppdraget ska redovisas senast den 31 juli 2015.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan fattade riksdagen våren 2014 beslut om att flera åtgärder skulle undantas från bygglovskravet i PBL. Vidare fick Boverket hösten 2014 i uppdrag att föreslå ytterligare åtgärder som kan undantas från krav på bygglov. Utskottet anser att resultatet av Boverkets arbete bör avvaktas.

Mot denna bakgrund avstyrks den aktuella motionen.

Bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om ändrade bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygden. Utskottet hänvisar till pågående arbete och till genomförda lagändringar.

Jämför reservation 14 (C).

Motionen

I motion 2014/15:555 av Ola Johansson m.fl. (C) föreslås ett tillkännagivande om behovet av att se över PBL för att främja näringsverksamheter och arbetstillfällen på landsbygden utanför detaljplanelagt område (yrkande 1). Enligt motionärerna har näringsverksamheterna på landsbygden ändrat karaktär sedan dagens bestämmelser om bygglov först infördes. Det har bl.a. inneburit att mer förädling och försäljning sker lokalt på jord- och skogsbruket. Vidare föreslås att riksdagen ska framhålla behovet av att låta utreda möjligheten att medge fler bygglovsbefriade åtgärder inom detaljplanelagda områden som möjliggör start av näringsverksamhet, s.k. bolagsbyggen (yrkande 2). Motionärerna syftar på ändringar av en byggnads användning som inte medför yttre förändringar.

Utskottets ställningstagande

När det gäller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring finns det, som även konstateras i motionen, ett undantag från de generella kraven på bygglov, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av detaljplan. Motionärerna anser att denna bygglovsbefrielse bör utvidgas till att gälla även byggnader som används för annan näringsverksamhet på landsbygden. Som framgått i föregående avsnitt har Boverket i uppdrag att utreda möjligheten till ytterligare undantag från krav på bygglov. Även om de frågor som

tas upp i motionen inte är specifikt utpekade i uppdraget förutsätter utskottet att de kan uppmärksammas av Boverket om de nuvarande reglerna om bygglov anses medföra problem vid tillämpningen i fråga om viss näringsverksamhet på landsbygden.

Civilutskottet vill således avvakta resultatet av Boverkets uppdrag innan det kan bli aktuellt att ta ställning till mer specifika förslag om ytterligare överväganden i fråga om bygglovsbefrielse. Utskottet vill även påminna om att riksdagens beslut våren 2014 om ändringar i PBL bl.a. syftade till att utveckla en enklare hantering av bestämmelserna om bygglov. När det gäller åtgärder inom detaljplanelagt område infördes en större möjlighet för en kommun att ge bygglov trots att den sökta åtgärden avviker från detaljplanen. Förändringarna syftade bl.a. till att underlätta åtgärder som utgör ett lämpligt komplement till den användning som har bestämts i detaljplanen.

Därmed avstyrker utskottet motion 2014/15:555.

Riktvärden för trafikbuller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anför om riktvärden för trafikbuller. Utskottet föreslår att riksdagen uppmanar regeringen att besluta om en ändring i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Ändringen är avsedd att underlätta bostadsbyggande i närheten av spårtrafik och vägar.

Jämför reservationerna 15 (S, MP) och 16 (SD) samt ett särskilt yttrande (SD).

Motionerna

I tre motioner föreslås tillkännagivanden om de regler om buller i byggda miljöer som finns i plan- och bygglagstiftningen och om behovet av att det utfärdas riktvärden för godtagbara bullernivåer.

I motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att öka tillgången på byggklar mark genom mer flexibla bullerregler. Motionärerna hänvisar till att modern byggteknik gör det möjligt att åstadkomma en tyst inomhusmiljö även vid höga ljudnivåer utomhus. Mot denna bakgrund framhåller motionärerna att det är angeläget att det fattas beslut om den förordning med höjda riktvärden för utomhusbuller som togs fram av den tidigare alliansregeringen.

Enligt motion 2014/15:1207 av Andreas Norlén m.fl. (M) har bostadsbyggnadsprojekt i Linköping under många år hindrats av de riktvärden för utomhusbuller som har tillämpats. Dessa problem kan enligt motionärerna till stor del undanröjas av de lagändringar som 2014 föreslogs i proposition 2013/14:128 Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och

bygglagen om regeringen utfärdar en förordning med nya riktvärden. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund ett tillkännagivande om vikten av att i en förordning reglera gränsvärden för flygbuller på ett sätt som i allt väsentligt överensstämmer med det förordningsförslag som remitterades av alliansregeringen.

I motion 2014/15:332 av Lennart Axelsson (S) beskrivs ett bostadsbyggnadsprojekt i en mindre ort som har stoppats med hänvisning till problem med buller från en närliggande järnväg. Enligt motionären tillämpas reglerna om buller annorlunda och mer strikt i mindre tätorter än i större tätorter. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om behovet av att se över regler som kan utgöra hinder för bostadsbyggande.

Bakgrund

Riksdagen beslutade i juni 2014 om ändringar i PBL och miljöbalken som syftar till att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14: 381). Lagändringarna trädde i kraft den 2 januari 2015. Ändringarna innebär bl.a. nya krav i PBL på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller vid lokalisering, utformning och placering av bostadsbyggnader. Det ställs vidare nya krav på redovisning av bullervärden vid planläggning och bygglovsprövning. Vid tillsyn av omgivningsbuller vid en bostadsbyggnad enligt miljöbalken ska tillsynsmyndigheten som huvudregel inte få besluta om förelägganden eller förbud om beräknade bullervärden har angetts i en planbeskrivning till en detaljplan eller i ett bygglov och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden.

I propositionen redovisade regeringen sin avsikt att fatta beslut om föreskrifter med vissa riktvärden för buller. Ett förslag till förordning med riktvärden för trafikbuller remitterades i juni 2014 till 130 remissinstanser. Avsikten var att förordningen skulle kunna träda i kraft samtidigt med lagändringarna den 2 januari 2015.

Under hösten 2014 behandlades frågan om när en förordning kan träda i kraft av riksdagen i en skriftlig fråga (fr. 2014/15:81) och i en interpellation (ip. 2014/15:188). Statsrådet Mehmet Kaplan hänvisade till att ett beredningsarbete pågår inom Regeringskansliet med sikte på att en förordning ska beslutas så snart som möjligt.

Förslag om utskottsinitiativ

Vid civilutskottets sammanträde den 24 mars 2015 lade ledamöterna från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna fram ett förslag om att utskottet med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ska föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen med följande lydelse:

Regeringen ska utan dröjsmål – inom 21 dagar från riksdagens beslut – besluta om en förordning med höjda riktvärden för trafikbuller, där de föreslagna riktvärdena motsvarar det förslag till förordning som remitterades i somras där bl.a. riktvärdet för buller från spårtrafik och vägar föreslogs till 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad och 65 dBA för bostadsbyggnader avsedda för studenter vid universitet eller högskola.

Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader

Regeringen fattade den 9 april 2015 beslut om en förordning med bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader. Förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader träder i kraft den 1 juni 2015. Utformningen av förordningen skiljer sig i några avseenden från det förordningsförslag som remitterades sommaren 2014 av den tidigare regeringen. När det gäller riktvärden för buller från spårtrafik och vägar vid en bostadsbyggnads fasad anges lägre nivåer i den beslutade förordningen än i det remitterade förslaget.

I den beslutade förordningen anges att buller från spårtrafik och vägar inte bör överskrida 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad, vilket är 5 dBA lägre än i det remitterade förslaget. Vidare finns det i den beslutade förordningen en särskild bestämmelse som gäller för en bostad om högst 35 kvadratmeter och innebär att bullret vid fasaden i stället inte får överstiga 60 dBA ekvivalent ljudnivå. I den remitterade förordningen fanns en särskild bestämmelse för bostadsbyggnader som är avsedda för studenter vid universitet eller högskola som angav ett riktvärde på 65 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad.

Den aktuella bestämmelsen i förordningen har följande lydelse:

- 3 § Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida
1. 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och
 2. 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.
- För en bostad om högst 35 kvadratmeter gäller i stället för vad som anges i första stycket 1 att bullret inte bör överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad.

Utskottets ställningstagande

De aktuella motionerna som lämnades in under den allmänna motionstiden hösten 2014 uttrycker farhågor om att riksdagens beslut om ändringar i PBL och miljöbalken inte ska få genomslag i den förordning med riktvärden för buller som den nya regeringen övertagit ansvaret för att utfärda. Det är också bakgrunden till det förslag om ett utskottsinitiativ i frågan som lagts fram i samband med utskottets beredning av ärendet. Mot bakgrund av att de aktuella motionsförslagen redan har aktualiserat behovet av en förordning med riktvärden för trafikbuller behöver utskottet emellertid inte utnyttja de särskilda regler om utskottsinitiativ som finns uppställda i riksdagsordningen för att lägga fram ett förslag till riksdagen.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att regeringen sent omsider, under slutskedet av beredningen av det nu aktuella betänkandet, har fattat beslut om en förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Beslutet har fattats efter en flitig uppvaktning från såväl oppositionen som företrädare för kommuner, fastighetsägare och byggbranschen. Trots att ett färdigt förslag fanns framarbetat och remitterat redan när den nya regeringen tillträdde lyckades regeringen inte fatta beslut om en bullerförordning som kunde träda i kraft samtidigt med de ändringar i PBL och miljöbalken som syftar till att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Regeringens saktfärdighet har sannolikt medfört att byggprojekt har försenats eller fått en annan utformning än byggherrens förstahandsval. Det finns således skäl att rikta kritik mot regeringens hantering av denna fråga, inte minst mot bakgrund av att det även fortsättningsvis finns behov av en snabb hantering av ett flertal utestående frågor om en reformering av plan- och bygglagstiftningen i olika avseenden. Med detta övergår utskottet till sakfrågan om innehållet i den beslutade förordningen.

Regeringens förordning avviker från det förslag som remitterades av den tidigare regeringen i framför allt två avseenden. Det gäller dels det riktvärde som generellt ska gälla för bullernivån vid en bostadsbyggnads fasad, dels det särskilda riktvärde som ska gälla för en bostad om högst 35 kvadratmeter. I det första fallet har regeringen sänkt den godtagbara ljudnivån vid byggnadens fasad med 5 dBA i förhållande till det remitterade förslaget. Även när det gäller de särskilda bestämmelserna som är avsedda för små lägenheter har den godtagbara ljudnivån sänkts med 5 dBA. I detta fall har regeringen även valt att låta bestämmelserna gälla för alla bostäder om högst 35 kvadratmeter i stället för bostadsbyggnader avsedda för studenter enligt det remitterade förslaget.

Utskottet anser att det som framkommit under remissbehandlingen av ärendet inte ger tillräckliga skäl att ändra de aktuella riktvärdena på det sätt som regeringen beslutat i förordningen. De synpunkter som framförts av flera tunga remissinstanser talar för att de riktvärden som finns i det remitterade förslaget i huvudsak bör komma till uttryck i förordningen. Kritiken mot det remitterade förslaget utgår framför allt från farhågor för hälsoeffekterna av buller. Det är därför viktigt att understryka att riktvärdena endast gäller ljudnivåer utomhus och att befintliga regler med högt ställda krav på en bra ljudmiljö inomhus givetvis ska ligga fast.

Utskottet anser således att huvudregeln bör vara att buller från spårtrafik och vägar inte bör överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad. Det överensstämmer med vad som föreslagits i det remitterade förslaget till förordning. När det sedan gäller den särskilda bestämmelsen om en högre bullernivå som i det remitterade förslaget avsåg bostadsbyggnad som är avsedd för studenter har det vid remissbehandlingen framförts vissa synpunkter på lämpligheten att i förordningen använda denna avgränsning av byggnadstyp. Några remissinstanser har framhållit att byggnadens framtida användning inte kan garanteras genom en planbestämmelse eller ett bygglov.

Utskottet gör emellertid bedömningen att den rådande bristen på studentbostäder gör det mindre troligt att bostadsbyggnader avsedda för studenter i någon nämnvärd omfattning kommer att användas för andra ändamål under överskådlig tid. Inte heller i den situationen att en viss omvandling av studentbostäder till andra boendeformer verkligen kommer till stånd anser utskottet att detta kan leda till sådana problem att den förordade särregleringen för studentbostäder bör undvikas.

Enligt utskottets bedömning bör alltså en särregel med en högre ljudnivå för bostadsbyggnad som är avsedd för studenter vid universitet eller högskola kunna användas i förordningen. Regeringen bör emellertid noga följa tillämpningen av förordningen och vid behov ta nödvändiga initiativ. Det kan exempelvis finnas behov att överväga om den förordade bestämmelsen även bör föranleda en komplettering av de bestämmelser om en samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen som riksdagen beslutade våren 2014 och som trädde i kraft den 2 januari 2015 (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381). En ändrad användning av en bostadsbyggnad som ursprungligen var avsedd för studenter vid universitet eller högskola bör inte föranleda ändrade krav i fråga om ljudnivån vid byggnadens fasad.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen genom ett tillkännagivande ställer sig bakom en uppmaning till regeringen att besluta om en ändring i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader som är avsedd att underlätta byggande i närheten av spårtrafik och vägar. Utskottet anser att ändringen bör ha följande innebörd.

Huvudregeln om ett riktvärde för buller från spårtrafik och vägar ska ändras från 55 dBA till 60 dBA ekvivalenta ljudnivån vid en bostadsbyggnads fasad. Den särskilda regel som avser en bostad om högst 35 kvadratmeter kan då utgå. Det ska däremot införas en särskild regel för en bostadsbyggnad som är avsedd för studenter vid universitet och högskola enligt vad utskottet anfört. För en sådan bostadsbyggnad ska riktvärdet anges till 65 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad.

Regeringen bör noga följa tillämpningen av den nya förordningen och överväga eventuella behov av en ytterligare komplettering av regleringen av omgivningsbuller som möjliggör ett byggande utifrån de riktvärden som anges i förordningen.

De av utskottet förordade ändringarna i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader kommer generellt sett att underlätta bostadsbyggande på orter där det råder stor bostadsbrist. Den föreslagna särregeln för studentbostäder kommer att möjliggöra byggande i attraktiva lägen där nu gällande bestämmelser lägger hinder i vägen.

Det föreslagna tillkännagivandet innebär ett delvis bifall till motion 2014/15:2953 (KD, M, C, FP) yrkande 5. Tillkännagivandet ligger också helt i linje med det framlagda förslaget om ett utskottsinitiativ i frågan.

Boverkets byggregler för energihushållning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om skärpta krav på energihushållning i nybyggda bostäder. Utskottet hänvisar till att en skärpning nyligen har genomförts och att förslag om en definition av energiprestanda som kan tillämpas för energihushållningskrav avseende nära-nollenergibyggnader kommer att redovisas inom kort.

Jämför reservation 17 (C).

Motionerna

Fem motioner behandlar utformningen av de föreskrifter om energihushållning som finns i Boverkets byggregler. I flera av motionerna kopplas denna fråga till de ändringar i PBL som beslutades våren 2014 och som innebär att kommunerna inte får ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenkapskrav, s.k. kommunala särkrav, exempelvis i fråga om energihushållning.

I partimotion 2014/15:154 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att kommunerna bör få behålla rätten att bygga mer energisnåla bostäder än vad Boverkets byggregler kräver. Motionärerna ställer sig visserligen positiva till enhetliga krav på energiförbrukningen men anser att dessa i så fall måste vara utformade så att de bidrar till klimatomställningen. Vidare framhåller motionärerna att de nya krav på energihushållning som Boverket föreslagit är otillräckliga i förhållande till uppställda miljömål.

Christer Engelhardt m.fl. (S) föreslår i motion 2014/15:2205 ett tillkännagivande om att Boverkets byggregler bör utformas så att de leder till att miljömålen uppfylls. Motionärerna hänvisar till att de krav på energihushållning i nybyggda bostäder som finns uppställda i Boverkets byggregler anses vara otillräckliga för att nå de uppställda målen.

I partimotion 2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att det behövs en ytterligare skärpning av kraven på energihushållning i nya bostäder och vid större renoveringar.

Även i motion 2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att skärpa de nationella energihushållningskraven i Boverkets byggregler.

Krister Hammarbergh (M) föreslår i motion 2014/15:1919 ett tillkännagivande om behovet av en ökad standardisering av byggreglerna för att främja konkurrensen inom byggsektorn och öka bostadsbyggandet. Motionären framhåller bl.a. att kraven ska vara lika i hela landet med undantag för en justering av kraven på energihushållning med utgångspunkt i de olika klimatzonerna.

Bakgrund

Plan- och bygglagstiftningens krav på energihushållning och värmeisolering finns specificerade i Boverkets byggregler (BFS 2011:6). Reglerna för nybyggnad innebär bl.a. att byggnadens specifika energianvändning, installerad eleffekt för uppvärmning, klimatskärmens genomsnittliga luftläckage och genomsnittliga värme genomgångskoefficient högst får uppgå till vissa värden som är beroende av dels vilken klimatzon som byggnaden ligger i, dels om elvärme används för uppvärmning. Kraven för bostäder beror också på om de är belägna i småhus eller flerbostadshus och om arean är större eller mindre än 50 kvadratmeter. Specifik energianvändning är byggnadens energianvändning fördelat på arean uttryckt i kWh/m² och år. Hushållsenergi räknas inte in.

Den tidigare regeringen gav i september 2013 Boverket i uppdrag att se över och skärpa nivåerna för energihushållning i Boverkets föreskrifter. Boverket redovisade uppdraget i juni 2014 (rapport 2014:19). Översynen av energikraven har lett fram till att ändrade krav i Boverkets byggregler trädde i kraft den 1 mars 2015 (BFS 2015:3). I korthet innebär de ändrade reglerna att

- byggnadskategorin bostäder har delats in i två nya grupper: småhus och flerbostadshus
- en ny klimatzon IV som omfattar delar av södra och västra Sverige har införts med en skärpning av kraven med ca 10 procent
- för gruppen småhus har det inte genomförts någon skärpning annat än vad som blir effekten av att det infördes en ny klimatzon IV
- en generell skärpning av kraven med ca 10 procent har genomförts för grupperna flerbostadshus och lokaler i alla klimatzoner.

Enligt artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda ska medlemsstaterna se till att alla nya byggnader senast den 31 december 2020 är nära-nollenergibyggnader, och att alla nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter är nära-nollenergibyggnader efter den 31 december 2018. Boverket fick i januari 2014 i uppdrag av den tidigare regeringen att föreslå en definition och kvantitativ riktlinje avseende energihushållningskrav för nära-nollenergibyggnader (N2014/75/E). I uppdraget ingår bl.a. att föreslå en definition av energiprestanda att tillämpas för energihushållningskrav avseende nära-nollenergibyggnader. Vidare har Boverket tillsammans med Statens energimyndighet regeringens uppdrag att utarbeta underlag till en kontrollstation avseende nära-nollenergibyggnader (N2014/75/E). Båda uppdragen ska redovisas i juni 2015.

Riksdagen beslutade våren 2014 om vissa ändringar i PBL som innebär att kommunerna inte får ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenskapskrav vid planläggning, andra ärenden enligt PBL eller i samband med genomförande av detaljplaner, s.k. kommunala särkrav (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366). Lagändringen motiverades bl.a. med att landets kommuner har kommit att ställa egna energikrav utöver de krav som ställs i Boverkets byggregler. I en interpellation hösten 2014 ställdes frågan om regeringen har för avsikt att föreslå ändringar i PBL för att återigen

möjliggöra kommunala särkrav. I kammardebatten framhöll statsrådet Mehmet Kaplan att några lagändringar inte är aktuella (ip. 2014/15:147, prot. 2014/15:48).

Utskottets ställningstagande

Bostäder och lokaler står för omkring en tredjedel av Sveriges totala energianvändning. En minskning av bostadssektorns energianvändning och miljöpåverkan förutsätter åtgärder såväl i bostadsbeståndet som i utformningen av nybyggda bostäder. Under de senaste åren har det skett en positiv utveckling mot alltmer energisnåla hus. Denna utveckling har drivits fram både av små innovativa pilotprojekt och genom att de stora bostadsproducenterna och fastighetsbolagen successivt har tagit till sig ny kunskap om hur energisnåla bostadshus kan utformas. Den nya kunskapen på området har också varit utgångspunkten för den pågående översynen av de krav på energihushållning som ställs upp med stöd av plan- och bygglagstiftningen. Som framgått ovan har skärpta krav på energihushållning i Boverkets byggregler nyligen trätt i kraft. Det kommer emellertid att krävas ett fortsatt arbete med att utforma regler för energihushållning som bl.a. lever upp till Sveriges åtaganden med anledning av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda. Boverket har med anledning av direktivet fått i uppdrag att ta fram en definition av energiprestanda som kan tillämpas för energihushållningskrav avseende nära-nollenergibyggnader. Uppdraget kommer att redovisas senast i juni 2015. Utskottet anser att resultatet av Boverkets överväganden bör avvaktas.

När det gäller den fråga som tas upp i två av motionerna om s.k. kommunala särkrav om energihushållning vill utskottet hänvisa till de ändrade bestämmelser i PBL som nyligen har trätt i kraft och att det ännu inte finns tillräckliga erfarenheter av lagändringens utfall. Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte är aktuellt att ändra bestämmelserna om kommunernas möjlighet att ställa egna krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper. Det bör i sammanhanget framhållas att de aktuella bestämmelserna riktas mot de situationer när kommunen handlar i egenskap av myndighet, men inte hindrar kommunens ställningstaganden i egenskap av byggherre eller fastighetsägare.

Därmed avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

Tillgänglighetskrav för studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om tillgänglighetskrav för studentbostäder. Utskottet tillstyrker en motion som framhåller att det finns behov av att utreda möjligheten till anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder.

Jämför reservation 18 (S, MP).

Motionen

I motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att utreda ytterligare anpassningar av tillgänglighetskraven och pröva andra lättnader i byggreglerna för studentbostäder.

Bakgrund

I PBL anges att en byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga (8 kap. 1 §). Vidare anges att ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga (8 kap. 4 §). Den 1 juli 2014 trädde en lagändring i kraft som innebär att avsteg från dessa krav alltid får göras om det är fråga om ändring av en byggnad som innebär att bostäder på högst 35 kvadratmeter inreds på en vind (8 kap. 7 §).

I plan- och byggförordningen preciseras att en byggnad ska vara försedd med en eller flera hissar om det behövs för att uppfylla lagkravet på tillgänglighet och användbarhet. (3 kap. 4, 18 och 19 §§ plan- och byggförordningen). Ett undantag finns emellertid om byggnaden har färre än tre våningar. På föreskriftsnivå preciseras tillgänglighetskraven i Boverkets byggregler (avsnitt 3:14). Där anges inte några undantag eller särskilda bestämmelser för tillgängligheten och användbarheten i studentbostäder.

Under 2014 genomfördes flera ändringar i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om bl.a. studentbostäder. I avsnittet om bostadsutformning infördes lättnader för alla bostäder med en boarea om högst 35 kvadratmeter. För studentbostäder om högst 35 kvadratmeter genomfördes vissa ytterligare ändringar vad gäller regler om bostadsutformningen. Vidare finns särskilda undantag för studentbostäder från kraven på vädrings- och ljusförhållanden. Det har också införts en definition av begreppet studentbostad i Boverkets byggregler med innebörden att det gäller bostäder avsedda för studerande vid uni-

versitet eller högskolor. De genomförda ändringarna i byggreglerna anses innebära att bostäder nu kan byggas med en boyta från ca 21 kvadratmeter och studentbostäder med en boyta från ca 16 kvadratmeter.

Boverket fick i augusti 2014 i uppdrag av den tidigare regeringen att utreda behovet av författningsändringar för ett generellt undantag från de tekniska egenskapskraven på tillgänglighet och användbarhet i PBL vid uppförandet av studentbostäder med tidsbegränsat bygglov. Som skäl för uppdraget angav regeringen den akuta bostadsbristen på vissa studieorter. I slutet av november 2014 redovisade Boverket uppdraget till regeringen i rapporten Tekniska egenskapskrav på tillgänglighet för studentbostäder med tidsbegränsat bygglov (rapport 2014:30). I rapporten föreslår Boverket att PBL inte ändras i det aktuella avseendet. Boverket framhåller bl.a. att påverkan på byggkostnaden av att ta bort de tekniska egenskapskraven är relativt liten i förhållande till byggkostnaden som helhet och att det är osäkert om borttagandet av kraven skulle leda till ett ökat utbud av studentbostäder.

Utskottets ställningstagande

Under förra riksmötet genomfördes ett flertal ändringar i plan- och bygglagsstiftningen som syftade till att göra det enklare och billigare att bygga bostäder. Flera av förändringarna var särskilt inriktade på att underlätta byggande av mindre bostäder avsedda för bl.a. unga och studerande. Det har medfört att det nu är möjligt att bygga vanliga bostäder med en boyta från ca 21 kvadratmeter och studentbostäder med en boyta från ca 16 kvadratmeter. När det gäller tillgänglighetsreglerna har en möjlighet till avsteg från de generella kraven införts vid inredning av bostäder på högst 35 kvadratmeter på vindar. Denna ändring innebär att vindar som tidigare inte har kunnat byggas om till bostäder på grund av kostnaderna för nyinstallation av hiss nu kan utnyttjas för smålägenheter lämpliga för bl.a. unga hushåll och studenter.

Civilutskottet delar motionärernas uppfattning att det finns skäl att utreda möjligheten till ytterligare anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder. Utskottet tar inte nu ställning till vilka förändringar som bör övervägas närmare. Det bör emellertid vara möjligt att ta större hänsyn till det förhållandet att var och en av de boende endast använder bostaden under en begränsad tid som studerande vid en högskola eller ett universitet. Det finns också skäl att fästa stor vikt vid de synpunkter som förs fram av bl.a. studentbostadsföretagen och studentorganisationerna. Studentbostadsföretagen har framhållit att tillgänglighetskraven bidrar till högre byggkostnader för studentbostäder och försvarar nya lösningar vad gäller bostädernas utformning. De har även fört fram tankar på att det kan vara lämpligt att utforma mer flexibla regler om tillgänglighet, exempelvis genom att även definiera någon form av besökstillgänglighet. Med en sådan lösning skulle alla nya studentbostäder kunna göras tillgängliga för personer

med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, men inte alla vara helt anpassade för att fungera som en egen bostad för studenter med olika former av funktionsnedsättning.

Det som utskottet nu anfört om tillgänglighetskraven för studentbostäder bör riksdagen med bifall till den aktuella motionen tillkännage för regeringen som sin mening.

Byggregler om ventilation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om en översyn av byggreglerna om ventilation. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden till motsvarande motionsförslag.

Motionen

I motion 2014/15:2287 av Piry Niemi (S) framhålls vikten av en god ventilation i bostäder. Motionären beskriver en metod med virvelfri s.k. deplacerande (undanträngande) ventilation som anses ge en god inomhusmiljö. Riksdagen föreslås mot denna bakgrund uppmana regeringen att se över byggreglerna om ventilation.

Bakgrund

I Boverkets byggregler (BFS 2011:6 med ändringar) finns ett särskilt avsnitt om ventilation (avsnitt 6.25). Reglerna ändrades senast 2014. Ventilationssystem ska utformas så att erforderligt uteluftsflöde kan tillföras byggnaden. Vidare anges att ventilationssystem ska kunna föra bort hälsofarliga ämnen, fukt, besvärande lukt, utsöndringsprodukter från personer och byggmaterial samt föroreningar från verksamheter i byggnaden i den utsträckning sådana olägenheter inte förs bort på annat sätt. Vad gäller ventilationsflödet anges som huvudregel att uteluftsflödet ska motsvara 0,35 l/s per kvadratmeter golvarea. I fråga om luftdistribution finns vissa bestämmelser och allmänna råd när det gäller tilluft, luftföring i rum, överluft och frånluft.

Boverkets byggregler avseende ventilation innehåller inte rekommendationer e.d. om någon särskild teknisk lösning för att uppnå de uppställda kraven.

Tidigare behandling

I huvudsak likalydande motioner av samma motionär har tidigare behandlats av utskottet vid två tillfällen. Vid behandlingen våren 2012 framhöll utskottet att Boverkets byggregler är neutrala vad gäller vilken typ av ventilationslösning som bör användas för att uppfylla de uppställda kraven på luftkvalitet

m.m. (bet. 2011/12:CU14). Vidare framhöll utskottet att det inte kan anses vara en uppgift för riksdagen att förorda en viss teknisk lösning i detta avseende. Motionen avstyrktes mot denna bakgrund.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har inte ändrat uppfattning i den aktuella frågan. Motionen avstyrks.

Funktionskontroll av ventilationssystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om en utredning om brister i funktionskontrollen av ventilationssystem. Utskottet hänvisar till kommunernas tillsynsansvar och Boverkets uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen.

Motionen

Enligt vad som anförs i motion 2014/15:779 av Barbro Westerholm (FP) lever många kommuner inte upp till de krav som finns på obligatoriska ventilationskontroller i skolor. Mot denna bakgrund föreslår motionären att det ska utredas vad som ligger bakom den bristande kontrollen av inomhusluften i skolor.

Bakgrund

Ett lagreglerat krav på funktionskontroller av ventilationssystem, s.k. obligatorisk ventilationskontroll (OVK) infördes 1991. I plan- och bygglagstiftningen finns bestämmelser om funktionskontrollen av ventilationssystem. I PBL ställs krav på att funktionen hos ett ventilationssystem ska kontrolleras för att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat i byggnader (8 kap. 25 §). Det är byggnadens ägare som ska se till att kontrollen görs av en sakkunnig och certifierad funktionskontrollant. I plan- och byggförordningen finns bestämmelser bl.a. om den första besiktningen innan systemet tas i bruk och de därefter återkommande besiktningarna (5 kap. 1–7 §§). Om byggnadens ägare har anledning att misstänka att ventilationssystemet inte uppfyller de krav som finns uppställda ska ägaren snarast möjligt vidta de åtgärder som behövs för att kraven ska vara uppfyllda. Boverket har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter (BFS 2011:16 med ändringsföreskrift 2012:6). Där anges bl.a. intervall för återkommande besiktning för olika byggnadskategorier. För bl.a. skolor gäller ett besiktningintervall på tre år.

Kommunens byggnadsnämnd ska utöva tillsyn över funktionskontrollen och får förelägga byggnadens ägare att utföra ventilationskontroll. Krav på

luftkvalitet och ventilation kan också ställas med stöd av bestämmelser i miljöbalken och arbetsmiljölagen.

Boverket har gett ut informationsmaterial och vägledningar om den obligatoriska ventilationskontrollen och det tillsynsansvar som kommunerna har på området. Verket deltar vidare i olika former av informationsmöten med kommuner och branschföreträdare om hanteringen av ventilationskontrollen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är mycket angeläget att landets skolor kan erbjuda en god arbetsmiljö för elever och lärare. En tillräcklig ventilation är en av förutsättningarna för att skolan ska ha en bra fysisk inomhusmiljö. Det är därför viktigt att de krav på luftkvalitet och ventilation som finns uppställda i bl.a. plan- och bygglagstiftningen verkligen efterlevs, liksom de krav som finns på återkommande kontroller av ventilationen. Kommunerna har här ett stort ansvar både i egenskap av tillsynsmyndighet och som ägare av en stor del av landets skollokaler.

Utskottet förutsätter givetvis att kommunerna och övriga fastighetsägare följer de krav som finns uppställda på återkommande funktionskontroller av ventilationssystemen i skolorna. Till stöd för kommunernas arbete har Boverket gett ut regelsamlingar, vägledningar och informationsmaterial. Vidare deltar Boverket tillsammans med bl.a. kommuner, länsstyrelser och branschföreträdare i olika former av informationsmöten och samverkansgrupper som bl.a. tar upp frågor om ventilationskontrollen. Verket har också i uppdrag att regelbundet sammanställa erfarenheterna från tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen och rapportera utfallet till regeringen. Det får förutsättas att eventuella systematiska brister i funktionskontrollen av ventilationssystem kan uppmärksammas i detta sammanhang.

Därmed avstyrker utskottet motionen.

Gemensamma byggregler i Norden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om åtgärder för gemensamma byggregler i Norden. Utskottet hänvisar till att särskilda medel har avsatts för att Boverket ska kunna ta initiativ till ett arbete som syftar till en sådan ökad harmonisering av byggreglerna.

Jämför reservation 19 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för gemensamma byggregler i

Norden. Motionärerna framhåller att gemensamma byggregler kan bidra till ett ökat industriellt byggande och leda till lägre priser för bostadsbyggande.

Pågående arbete

Boverket tilldelades i december 2014 särskilda medel av regeringen för att leda ett projekt för harmonisering av byggreglerna i Norden. Boverket har sedan tidigare haft ett utbyte med de nordiska länderna och har genom olika möten identifierat gemensamma områden där det finns skäl att samarbeta mer för att uppnå ett gemensamt harmoniserat regelverk. Avsikten med det nu inledda projektet är att fördjupa detta samarbete. I ett första steg kommer de nordiska ländernas olika regler om tillgänglighet att behandlas vid samordningsmöten under första halvåret 2015.

Utskottets ställningstagande

I likhet med motionärerna anser utskottet att en ökad harmonisering av byggreglerna i de nordiska länderna bör kunna bidra till ett effektivare byggande och lägre byggkostnader. Som framgått ovan har regeringen nyligen avsatt särskilda medel för att Boverket ska kunna ta initiativ till ett arbete som syftar till en sådan ökad harmonisering. Något tillkännagivande från riksdagen i frågan behövs således inte.

Därmed avstyrker utskottet den aktuella motionen.

Icke-kommersiella frizoner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om lagstiftning eller andra åtgärder som skydd av s.k. icke-kommersiella frizoner. Utskottet hänvisar till ett tidigare ställningstagande i frågan.

Motionen

I motion 2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om vikten av åtgärder som stärker skyddet av – och även underlättar expansion av – icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen. Motionärerna hänvisar till att kommunerna ibland inte orkar stå emot trycket från multinationella koncerner och att riksdagen därför bör lagstifta eller vidta andra åtgärder som garanterar skyddet av de icke-kommersiella frizonerna.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsförslag har behandlats och avstyrkts av civilutskottet vid flera tillfällen, senast våren 2014 (bet. 2013/14:CU10). Utskottet har framhållit att det är kommunerna som, inom ramen för bestämmelserna i bl.a. PBL, i sin planering och i ärenden om bygglov ska ta ställning till frågor om stadsrummets utformning i bl.a. de avseenden som tas upp i motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker således motionsförslaget.

Försökslän för byggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsförslag om att det i vissa län ska medges en omfattande dispens från bestämmelserna i plan- och bygglagstiftningen. Utskottet hänvisar till ett tidigare ställningstagande i den aktuella frågan.

Jämför reservation 20 (C).

Motionerna

I tre motioner finns förslag om att olika län ska utses som ”frilän” eller ”försökslän” i fråga om byggande. Avsikten är att det i dessa län ska kunna medges en relativt omfattande dispens från olika krav i plan- och bygglagstiftningen.

I motion 2014/15:368 av Lotta Finstorp m.fl. (M) föreslås att Södermanland ska bli ett frilän där det blir möjligt att fritt pröva nya lösningar för bostadsproduktion och förenkla planprocessen i kommunerna. Motionärerna anser att detta skulle kunna leda fram till smartare lösningar och lägre byggkostnader.

Lena Ek och Ola Johansson (båda C) föreslår i motion 2014/15:808 att Östergötland utses som ett försökslän för snabbare, effektivare, billigare och miljövänligare byggande (yrkande 1). Avsikten är att det i detta län ska vara möjligt att testa olika nya metoder för planering och byggande. Det gäller bl.a. nya regler för nära-nollenergihus (yrkande 2). Vidare bör metoder prövas som leder till snabbare byggprocesser i områden med akuta bristsituationer (yrkande 3).

Solveig Zander och Ola Johansson (båda C) föreslår i motion 2014/15:2737 att Uppsala län utses till ett frilän där det blir möjligt att testa enklare och smartare lösningar i byggprocessen.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade och avstyrkte våren 2013 en motion motsvarande den nu aktuella motionen med förslag om att Södermanland ska bli ett frilän där det ges dispens från PBL:s bestämmelser. Utskottet anförde följande (bet. 2012/13:CU9):

Utskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget att pröva olika vägar som kan leda till en förenklad plan- och byggprocess och lägre byggkostnader. Detta arbete bör emellertid i huvudsak inriktas på att finna lösningar som kan tillämpas i hela landet och som i förekommande fall kan leda till ändringar i PBL eller i annan lagstiftning. Ett antal aktuella utredningar och myndighetsuppdrag är också inriktade på denna typ av frågor. Det utesluter givetvis inte att även olika lokala pilotprojekt och experimentbyggande kan bidra till värdefulla erfarenheter som sedan kan tillämpas i större skala. Bestämmelserna i PBL ger redan i dag ett visst utrymme för undantag från bestämmelserna om krav på byggnadsverk m.m. Enligt 8 kap. 26 § PBL får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet ge dispens från bestämmelserna i kapitlet om krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser. Villkoren för sådan dispens framgår av plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF. Enligt 3 kap. 24 § PBF får Boverket i det enskilda fallet ge dispens från vissa bestämmelser om krav på byggnadsverk om det finns särskilda skäl och dispensen avser uppförande eller ändring av en byggnad i experimentsyfte, och inte medför en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet.

Civilutskottet hänvisar till de dispensregler som finns i plan- och bygglagstiftningen. Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom förslaget om att en mycket omfattande dispens ska gälla för planering och bostadsbyggande i Södermanland. Motionen avstyrks således.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller det tidigare ställningstagandet i den aktuella frågan. Det är således inte lämpligt att införa en ordning som innebär att det i ett helt län medges en omfattande dispens från bestämmelserna i plan- och bygglagstiftningen.

Motionerna avstyrks således.

Byggnaders inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag med inriktning på frågor om byggnaders inomhusmiljö. Utskottet konstaterar att motsvarande förslag har behandlats och avstyrkts vid återkommande tillfällen och hänvisar till sina tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2014/15:1975 av Jan Lindholm (MP) framhålls att ohälsosamma inomhusmiljöer är ett stort och växande problem som kräver olika insatser från samhällets sida. Motionären föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska ställa sig bakom följande åtgärder. Regeringen bör erkänna att problemet med sjuka hus-sjukan existerar (yrkande 1). Ett förslag bör läggas fram om en hälsogaranti för byggd miljö som innebär att nybyggda hus åtföljs av en minst tioårig garanti på att byggnaden inte skadar människors hälsa (yrkande 2). Det bör inrättas en bygghaverikommission som har till uppgift att granska alla fall av sjuka hus-syndromet och föreslå lösningar både för de drabbade och för de byggnadstekniska problemen (yrkande 3). En utredning bör tillsättas med uppgift att lägga fram förslag på hur man kan lösa problemen för dem som blivit drabbade av ohälsosamma byggnader (yrkande 5). Regeringen bör också låta utreda formerna för en fond som ska hantera kostnader som uppstår vid ersättning till dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer (yrkande 7).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motsvarande motionsyrkanden. Våren 2014 anförde utskottet bl.a. följande (bet. 2013/14:CU10):

Utskottet har 2010, 2012 och 2013 behandlat och avstyrkt motioner med förslag som i huvudsak motsvarar de nu aktuella. Utskottet har framhållit att frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra inomhusmiljön i byggnader med problem och för att hindra att nya problem uppkommer bör tillmätas stor vikt samt att ett flertal aktörer har en viktig uppgift i sammanhanget. Vidare har utskottet anförts att staten har en viktig uppgift genom insatser i form av bl.a. lagstiftning och kunskapsspridning, men att huvudansvaret för byggnadernas utformning och användning, och därmed även inomhusmiljön, ligger på byggherrarna och fastighetsägarna. Utskottet har konstaterat att de aktuella motionsförslagen i flera avseenden är mycket långtgående och avser mycket komplexa frågor. Detta ansågs exempelvis gälla för förslagen om en tioårig hälsogaranti för byggd miljö och en bygghaverikommission med mycket omfattande uppgifter.

— — —

Som framgår ovan har civilutskottet vid återkommande tillfällen behandlat och avstyrkt huvuddelen av de förslag som förs fram i de nu aktuella motionerna. Utskottet, som inte heller nu har inte ändrat uppfattning i dessa avseenden, hänvisar därför till sina tidigare ställningstaganden. Det bör

emellertid återigen framhållas att utskottet anser att frågor om byggnaders inomhusmiljö och de hälsorisker som kan ha samband med brister i inomhusmiljön bör ges hög prioritet i bl.a. de berörda myndigheternas arbete. Det finns anledning att uppmärksamma dessa frågor i många olika sammanhang även när inomhusmiljön inte är den primära utgångspunkten för arbetet. Det kan exempelvis handla om arbetet med att finna former för att bättre uppmärksamma fel och brister i byggandet och återföra kunskapen till byggbranschen för att förebygga framtida skador. Som redovisats tidigare i betänkandet har regeringen nyligen gett Boverket i uppdrag att utreda en expertfunktion för byggskador. Det kan också handla om insatser inom ramen för kemikaliepolitiken eller det bredare miljömålsarbetet.

Utskottet konstaterade vidare att det pågick ett omfattande arbete med betydelse för frågor om byggnaders inomhusmiljö samt att förslagen i motionerna inte gav utskottet någon anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen om en ändrad inriktning på detta arbete. Utskottet avstyrkte således motionsförslagen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare anser utskottet att frågor om byggnaders inomhusmiljö och de hälsorisker som kan ha samband med brister i inomhusmiljön är mycket viktiga. Utskottet finner dock inte skäl att frångå sina tidigare ställningstaganden till de förslag som läggs fram i motionen. Utskottet avstyrker därför de aktuella motionsförslagen.

Handlingsplan för radon i bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om en handlingsplan för radon i bostäder. Civilutskottet anser liksom motionärerna att problemen med radon i bostäder måste ägnas fortsatt stor uppmärksamhet. Utskottet hänvisar till miljömålsarbetet och till det ansvar som statliga myndigheter och andra aktörer har på området.

Jämför reservation 21 (C).

Motionen

I motion 2014/15:2625 av Helena Lindahl och Ola Johansson (båda C) framhålls behovet av en handlingsplan för radon i bostäder. Motionärerna hänvisar till det tidigare gällande miljömålet om att radonhalten i alla bostäder 2020 ska vara lägre än 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m^3) och till en bedömning att detta mål inte kommer att nås. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att snarast lämna in en handlingsplan för hur miljömålet om radon ska uppnås senast 2020 (yrkande 1). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att regeringen även bör låta utreda vilken betydelse som radonbidraget har för möjligheten att nå målet (yrkande

2). Motionärerna framhåller att användningen av bidraget har minskat, bl.a. till följd av avsaknaden av informationskampanjer om riskerna med radon i bostäder.

Bakgrund

Motionärerna hänvisar till det mål för radonhalten i bostäder som tidigare ingick som ett delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Detta delmål innebar att radonhalten i alla bostäder 2020 skulle vara lägre än 200 Bq/m³ luft. Det svenska miljömålssystemet fick genom ett riksdagsbeslut våren 2010 en delvis ny utformning (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Efter de förändringar som genomfördes innehåller miljömålssystemet 1 generationsmål, 24 etappmål och 16 miljö kvalitetsmål. I generationsmålet anges att det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Ett av miljö kvalitetsmålen är God bebyggd miljö och lyder:

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

En av förändringarna i miljömålssystemet var en ökad användning av preciseringar som förtydligar målet och används i uppföljningsarbetet. Preciseringsarna skiljer sig från delmålen genom att de inte anger konkreta riktvärden. Preciseringsen Hälsa och säkerhet omfattar radon och lyder:

Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

I uppföljningen av miljö kvalitetsmålet används ett antal indikatorer, bl.a. för radon i dricksvatten, flerbostadshus, småhus och skolor.

Ett bidrag till åtgärder mot radon har tidigare kunnat ges enligt bestämmelserna i förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem. Bidrag kunde ges för de åtgärder som är nödvändiga för att huset efter åtgärderna ska ha en radonhalt på högst 200 Bq/m³ luft. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 att anslaget för radonbidrag ska avvecklas fr.o.m. 2015. Riksdagen biföll förslaget (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:CU1, rskr. 2014/15: 44). Regeringen har därefter beslutat att upphäva förordningen om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem. Den upphävda förordningen gäller dock fortfarande ansökningar som kommit in före den 1 januari 2015.

Boverket fick i regleringsbrevet för 2014 i uppdrag av den tidigare regeringen att genomföra en utvärdering av radonbidraget. Uppdraget redovisades i december 2014 (rapport 2014:37). Enligt utvärderingen berodde det minskade antalet ansökningar om bidrag på brist på information, både om riskerna med radon och om att radonbidraget finns att söka. Vidare framhålls att även införandet av ROT-avdraget bidrog till det minskade antalet ansökningar.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser liksom motionärerna att problemen med radon i bostäder måste ägnas fortsatt stor uppmärksamhet. Det är sedan länge känt att radon i bostäder och andra byggnader medför ett stort folkhälsoproblem i Sverige. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att omkring 500 lungcancerfall per år orsakas av radon i bostäder. Det är framför allt rökning i kombination med en exponering av radon som medför en ökad cancerrisk.

Som framgått ovan är radon en viktig parameter i miljömålsarbetet, även om målet inte längre preciseras på samma sätt som det tidigare riktvärdet. Ett stort antal aktörer är på olika sätt engagerade i arbetet med att försöka begränsa problemen med radon. När det gäller statliga myndigheter har Boverket ett ansvar för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och utfärdar de föreskrifter om radon som gäller vid uppförande av ny byggnad eller ändring av byggnad. Folkhälsomyndigheten har fastställt ett riktvärde för högsta tillåtna radonhalt i befintliga bostäder och lokaler som används för allmänna ändamål. Även flera andra statliga myndigheter är på olika sätt engagerade i frågor om radon i byggnader. Kommunerna har ett ansvar att utöva tillsyn enligt miljöbalkens bestämmelser om hälsoskydd och har liksom övriga fastighetsägare ett ansvar för att deras bostäder och lokaler inte innebär olägenheter för människors hälsa.

När det gäller frågan om det tidigare bidraget till åtgärder mot radon i egenahem har Boverket som framgått ovan nyligen redovisat en utvärdering där det framgår att den minskade användningen av bidraget hade flera orsaker, bl.a. möjligheten att få ROT-avdrag för åtgärder mot radon. Verket understryker även vikten av fortsatta informationsinsatser av de ansvariga myndigheterna om riskerna med radon i bostäder. Civilutskottet instämmer i bedömningen att återkommande informationsinsatser är av stor betydelse för att nå uppsatta mål om hälsa och säkerhet i den byggda miljön. Det får förutsättas att sådana insatser kommer till stånd även utan ett tillkännagivande från riksdagen i frågan.

Därmed avstyrker utskottet den aktuella motionen.

Byggande i trä

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om tillkännagivanden till regeringen för att framhålla fördelarna med att bygga i trä. Utskottet hänvisar till att staten på olika sätt redan bidragit till ett ökat trähusbyggande och att såväl den nuvarande regeringen som tidigare regeringar visat stort intresse för de frågor som tas upp i de aktuella motionerna.

Motionerna

I motion 2014/15:557 av Anders Ahlgren och Per Lodenius (båda C) framhålls behovet av att utveckla ett miljövänligt byggande genom en ökad användning av trä vid byggande av bostadshus och lokaler. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda behovet av särskilda stimulanser för att öka byggandet av flerfamiljshus i trä samt möjligheten att förbättra dialogen mellan politiker, myndigheter och bygg- och anläggningsbranschen för att stimulera byggprocesser som minskar koldioxidutsläppen.

Även i motion 2014/15:1933 av Ingemar Nilsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att det finns flera skäl att satsa på ett ökat bostadsbyggande i trä. Motionärerna anser att användningen av trä minimerar klimatpåverkan vid byggande och ofta leder till lägre kostnader och färre byggfel. Vidare framhålls att trähusbyggandet skapar många arbetstillfällen på landsbygden.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motioner med förslag om tillkännagivanden om fördelarna med att bygga i trä. När frågan behandlades våren 2014 hänvisade utskottet till flera statliga satsningar under de senaste tio åren på att öka kunskapen om byggande i trä. Det gäller det arbete som under flera år bedrevs inom ramen för Nationella träbyggnadsstrategin och därefter av bl.a. Delegationen för hållbara städer. Vidare hänvisade utskottet till statens engagemang i projektet Trästad 2012 som var ett samarbete mellan staten, kommunerna och Sveriges Träbyggnadskansli. Utskottet påminde även om de satsningar för ett ökat byggande i trä som den dåvarande regeringen gjorde inom ramen för den skogspolitiska visionen Skogsriket. Mot denna bakgrund anförde utskottet följande (bet. 2013/14:CU10):

Staten har, som framgår ovan, under det senaste decenniet i olika former bidragit till ett ökat trähusbyggande. När dessa satsningar inleddes var användningen av trämaterial, särskilt i flerbostadshus och andra större byggnader, mindre vanlig i Sverige än i flera andra länder med motsvarande förutsättningar när det gäller tillgången på skogsråvara. Orsaken ansågs bl.a. vara att byggnadslagstiftningen tidigare ställde upp villkor som försvårade användningen av trä och att trämaterialiet inte gavs tillräcklig upp-

märksamhet i utbildningen av ingenjörer, arkitekter och andra nyckelgrupper. De statliga satsningarna har tillsammans med branschens eget utvecklingsarbete bidragit till att trähusbyggandet numera har en helt annan ställning. Kunskap om möjligheten att använda trä även i större byggnadsprojekt har ökat och det har blivit betydligt vanligare att såväl flerbostadshus som andra byggnadsverk uppförs med trästomme.

Både den nuvarande regeringen och tidigare regeringar har således bidragit till att stärka trähusbyggandets ställning på den svenska byggmarknaden. Ett beslut om en satsning som innebär en utveckling av det tidigare projektet Trästad 2012 har nyligen fattats. Något behov av ett tillkännagivande från riksdagen om olika fördelar med användning av trä i byggandet kan inte anses föreligga.

Regeringsuppdrag till Boverket

Den tidigare regeringen gav i september 2014 ett uppdrag till Boverket om byggnaders klimatpåverkan utifrån ett livscykelerspektiv (S2014/6522/PBB). Boverket ska analysera forsknings- och kunskapsläget i Sverige och i ett antal andra länder som är relevanta i sammanhanget och vid behov föreslå områden som ytterligare behöver belysas eller fördjupas kring byggnaders klimatpåverkan i ett livscykelerspektiv. Vidare ska verket utreda behov av och vilka typer av informationsinsatser och vägledningar som krävs gentemot byggsektorn och den kommunala planeringen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2015.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan av redovisningen av utskottets tidigare behandling av motsvarande motionsförslag om trähusbyggande har staten under det senaste decenniet på olika sätt bidragit till att öka kunskapen om byggande i trä och därigenom även medverkat till en ökad träanvändning i bl.a. bostadsproduktionen. Utvecklingen under det senaste året, med ett flertal uppmärksammade byggprojekt, tyder på ett fortsatt stort intresse för användning av trä som byggmaterial. Erfarenheterna från det tidigare projektet Trästad 2012 förs nu vidare genom en nationell plattform för kunskapsutbyte mellan kommuner, län och byggherrar. Under 2015 har bl.a. ett seminarium anordnats med inbjudna deltagare från regeringen, riksdagen, myndigheter, kommuner, fastighetsägare och byggsektorn.

Valet av byggmaterial kan som motionärerna påpekar få betydelse i flera avseenden, även vid sidan av dess inverkan på byggnadens tekniska egenskaper. Under senare tid har olika miljöaspekter och byggmaterialets långsiktiga klimatpåverkan kommit att uppmärksammas alltmer. Bakgrunden till regeringens uppdraget om byggnaders klimatpåverkan utifrån ett livscykelerspektiv är bl.a. att flera utredningar under senare tid pekat på betydelsen av utsläppen från själva byggprocessen. När byggnader blir alltmer energieffektiva och utsläppen från uppvärmningen minskar ökar den relativa betydelsen av valet av byggmaterial och byggmetod.

Civilutskottet kan konstatera att såväl den nuvarande regeringen som tidigare regeringar visat stort intresse för de frågor som tas upp i de aktuella motionerna. Utskottet anser därför inte att riksdagen särskilt behöver framhålla vikten av en fortsatt dialog om frågor om trähusbyggnad. Motionerna avstyrks av detta skäl.

Bostadsanpassningsbidrag för elsanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om bostadsanpassningsbidrag för elsanering. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden i frågan.

Motionen

Ulrika Carlsson i Skövde (C) framhåller i motion 2014/15:978 att elöverkänsliga är drabbade av en sjukdom och bör ha samma rätt till stöd som andra sjuka. Motionären föreslår mot denna bakgrund ett tillkännagivande om att bostadsanpassningsbidrag ska kunna ges till elöverkänsliga för elsanering av bostäder (yrkande 2).

Bakgrund

Bidrag till anpassning av bostäder för att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende kan ges enligt bestämmelserna i lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. Det är kommunerna som svarar för att bidrag lämnas till anpassning och återställning av bostäder enligt bestämmelserna i lagen. Bidrag lämnas endast om anpassningsåtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad för personen med funktionsnedsättning. Boverket har ansvar för tillsynen över kommunernas bidragsverksamhet och har gett ut en handbok för stöd i bidragsgivningen. I fråga om åtgärder för elöverkänsliga hänvisar Boverket till att elsanering inte har ansetts vara en stödberättigad åtgärd i rättspraxis. Boverkets bedömning grundas även på Socialstyrelsens bedömning och allmänna råd i fråga om elöverkänslighet.

Den tidigare regeringen beslutade i mars 2013 att ge Boverket i uppdrag att analysera och bedöma om lagen behöver ändras och vid behov lämna förslag på förbättringar. Uppdraget redovisades i december 2014 i rapporten Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. (rapport 2014:38). Boverket lämnar i rapporten förslag till en ny lag. Lagförslaget syftar till att förtydliga bestämmelserna så att dessa blir förutsebara, både för de enskilda som omfattas av lagens bestämmelser och för dem som ska handlägga och besluta i ärenden med stöd av bestämmelserna.

Tidigare behandling

Förslag om att riksdagen ska ändra villkoren för bostadsanpassningsbidrag så att bidrag ges till s.k. elsanering har behandlats och avstyrkts av utskottet vid ett flertal tillfällen. Utskottet har hänvisat till att den vetenskapliga bedömningen i frågan bör ligga till grund för tillämpningen av lagen. Våren 2014 hänvisade utskottet till följande ställningstagande från våren 2008 (bet. 2013/14:CU10):

Förslag om bostadsanpassningsbidrag för elöverkänsliga har behandlats av riksdagen under en följd av år. Civilutskottet konstaterade föregående år, liksom bostadsutskottet dessförinnan, att Boverket i sin tolkning av det aktuella rättsläget utgår från den vetenskapliga bedömning av elöverkänslighet som gjorts av bl.a. Socialstyrelsen och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Utskottet fann inte heller skäl för riksdagen att frånga denna bedömning.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har inte ändrat uppfattning om bostadsanpassningsbidrag för elsanering av bostäder. Den aktuella motionen avstyrks med hänvisning till utskottets tidigare ställningstaganden i frågan.

Reservationer

1. Begränsning av detaljplanekravet, punkt 1 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Thomas Finnborg (M), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) antar reservanternas förslag 1, bilaga 2, till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)
- b) tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1709 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sverige har under en lång följd av år byggt för lite bostäder, ungefär hälften av vad våra nordiska grannländer byggt per capita sedan början av 1990-talet. Det finns många orsaker till det klena svenska bostadsbyggandet, men en av de viktigaste är att planprocessen är ineffektiv. Vägen från idé till byggstart är kantad av hinder, och det är inte ovanligt med en planprocess som sträcker sig över sex till åtta år. Långa och ineffektiva planprocesser leder till ökade kostnader, höjer riskpremierna och försämrar konkurrensen eftersom endast stora företag har råd att ligga ute med pengar under en så lång period som det oftast är fråga om.

I proposition 2013/14:126 En enklare planprocess föreslog den tidigare regeringen en rad åtgärder för att förenkla plan- och bygglagen. Inriktningen på förslagen var att skapa enklare och tydligare regler samt ökad förutsägbarhet och transparens. Ett av förslagen var att kravet på detaljplan i plan- och bygglagen skulle begränsas. I stället för att i princip alltid kräva en detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse skulle kommunerna ges ett större utrymme för att bedöma i vilka fall som en detaljplan krävs. Detta förslag välkomnades av aktörerna på marknaden, bl.a. eftersom kommunerna är de som är bäst lämpade att avgöra i vilka fall en detaljplan behövs. Riksdagen avlog dock regeringens förslag i denna del.

En av invändningarna som restes mot förslaget var att propositionen inte omfattade behövliga förslag till följdändringar i annan lagstiftning. Den tidigare regeringen aviserade i propositionen sin avsikt att återkomma till denna fråga. I september 2014 presenterades i departementspromemorian Nya steg

för en effektivare plan- och bygglag (Ds 2014:31) de författningsändringar som krävs om bestämmelserna i plan- och bygglagen skulle ändras i fråga om kravet på att kommunen i vissa fall alltid ska upprätta en detaljplan. Förslagen har remissbehandlats. Denna invändning mot den tidigare regeringens förslag har alltså fallit.

Vi anser således att det inte ska vara obligatoriskt med detaljplan i lika många fall som enligt nu gällande bestämmelser. En kommuns möjlighet att ställa krav på att det i vissa fall ska finnas en detaljplan ska dock inte inskränkas.

Vi vill därför nu genomföra det förslag om en begränsning av detaljplanekravet som den tidigare regeringen lade fram i propositionen En enklare planprocess avsnitt 5. Vi ställer oss bakom det som regeringen anfört som skäl för förslaget i propositionen samt författningskommentaren där. Vi hänvisar till propositionen också när det gäller Plangenomförandeutredningens förslag och remissinstansernas synpunkter.

Vidare önskar vi att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag till följdändringar i annan lagstiftning.

Med hänsyn till att de föreslagna lagändringarna föranleder bl.a. ett visst beredningsarbete inom Regeringskansliet avseende följdändringar och ett visst förberedelsearbete på myndighetsnivå bör lagändringarna träda i kraft den 1 juli 2016.

Riksdagen bör således dels anta vårt förslag 1, bilaga 2, till lag om ändring i plan- och bygglagen, dels som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts ovan om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag till följdändringar i annan lagstiftning.

2. Antagande av detaljplan, punkt 2 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Thomas Finnborg (M), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar reservanternas förslag 2, bilaga 2, till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1710 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP).

Ställningstagande

Vi anser att kommunfullmäktige ska ges möjlighet att delegera beslut om detaljplaner som handläggs med dagens standardförfarande till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Att ge kommunerna denna möjlighet skulle

kunna korta planprocessen med mellan tre och fyra månader. I stort sett alla aktörer inom bostads- och byggsektorn är överens om att dagens planeringsprocesser för byggande av bostäder i många fall tar för lång tid. En av komponenterna i processen är den interna kommunala processen för hantering av planer och bygglov. Självklart blir den kommunala hanteringen längre i de fall detaljplanen ska antas av kommunfullmäktige. Det bör nämnas att kommuner redan i dag kan delegera beslut om detaljplaner som inte är av principiell natur eller av stor vikt till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden.

Frågor om byggande kan beröra många människor och skapa meningsskiljaktigheter om vad som är en lämplig utveckling för den egna kommunen. När genomförandet av en detaljplan medför stor påverkan på omgivningen är det därför viktigt att ge utrymme för meningsutbyte i kommunfullmäktige och också ge möjligheter till insyn för kommunmedborgarna. De planer som från och med den 1 januari 2015 handläggs med ett utökat planförfarande är sådana som inte är förenliga med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande, som är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse eller som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därmed garanteras att kommuninvånarna får insyn i de viktiga detaljplanerna och att det skapas utrymme för debatt mellan olika uppfattningar.

Det saknas skäl till att detaljplaner som inte är av principiell natur eller har betydande miljöpåverkan i alla lägen ska beslutas av kommunfullmäktige. Därför anser vi att det ska vara möjligt för kommunerna att delegera planer som handläggs enligt standardförfarandet till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Kommunstyrelsen kan i dag fatta ingripande beslut om t.ex. nedläggning av skolor och annan kommunal verksamhet. Vi har svårt att se hållbara argument emot att de inte också skulle få fatta beslut om detaljplaner som saknar principiell betydelse eller medför betydande miljöpåverkan. Det är också kommunerna som är bäst lämpade att avgöra vilka detaljplaner som kan delegeras. Den lagändring som föreslås i motionen leder dessutom till en anpassning av vad som anges om kommunfullmäktiges uppgifter i 3 kap. 9 § kommunallagen.

Vi anser således att det av plan- och bygglagen ska framgå att en detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige ska få uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Vi vill därför nu genomföra det förslag om att kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden ska kunna anta fler detaljplaner som den tidigare regeringen lade fram i propositionen En enklare planprocess avsnitt 6.2. Det omfattar den grundläggande ändringen i 5 kap. 27 § men också en följdändring i 12 kap. 6 § plan- och bygglagen. Vi ställer oss bakom det som regeringen anfört som skäl för förslaget i propositionen samt författningskommentaren där. Vi hänvisar till propositionen också när det gäller Plangenomförandeutredningens förslag och remissinstansernas synpunkter.

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2016.

Riksdagen bör således anta vårt förslag 2, bilaga 2, till lag om ändring i plan- och bygglagen.

3. Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden, punkt 3 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Thomas Finnborg (M), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar reservanternas förslag 3, bilaga 2, till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1707 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP).

Ställningstagande

För att det ska byggas bostäder i Sverige krävs enligt plan- och bygglagen normalt att det upprättas en detaljplan. I detaljplanen regleras t.ex. användningen av mark- och vattenområden samt bebyggelsen och byggnadsverk. Kommunen kan i detaljplanen också reglera byggnaders utformning. Det är t.ex. inte ovanligt att det i detaljplan regleras hur höga byggnaderna får vara, takvinklar, antalet lägenheter, färg och fasad m.m.

Aktörer i bygg- och bostadsbranschen framför ofta att detaljplanerna är för detaljerade och styrande, vilket begränsar entreprenörernas handlingsfrihet och leder till ökade kostnader.

En detaljplan gäller under en i förväg utsatt genomförandetid. Den ska sättas så att det finns rimliga möjligheter att genomföra planen, men den får inte vara kortare än 5 år och inte längre än 15 år. En detaljplan gäller även efter att genomförandetiden gått ut om den inte har upphävts eller ändrats. Det är inte något ovanligt problem att gamla och inaktuella detaljplaner försvårar eller omöjliggör genomförandet av önskvärda förändringar.

Plangenomförandeutredningen föreslog att alla planbestämmelser skulle upphöra att gälla efter genomförandetidens utgång för att öka flexibiliteten. Vi anser att det är för långtgående. Det skulle i och för sig öka flexibiliteten, men vissa planbestämmelser kan vara oerhört väsentliga från exempelvis säkerhets- eller miljösynpunkt. Däremot anser vi att planbestämmelser om utformning av t.ex. byggnader inte bör gälla efter genomförandetidens utgång. De blir snabbt inaktuella. Genom att dessa upphör att gälla ökar flexibiliteten för såväl kommuner som aktörer i byggbranschen, och man kan gå direkt på bygglov.

Vi anser således att bestämmelserna i en detaljplan som avser utformning av bygnadsverk och tomter ska upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löper ut, förutsatt att bestämmelserna reglerar ett annat område än ett sådant bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Vi vill därför nu genomföra det förslag om att vissa planbestämmelser ska upphävas efter genomförandetiden som den tidigare regeringen lade fram i propositionen En enklare planprocess avsnitt 6.5. Vi ställer oss bakom det som regeringen anfört som skäl för förslaget i propositionen samt författningskommentaren där. Vi hänvisar till propositionen också när det gäller Plangenomförandeutredningens förslag och remissinstansernas synpunkter.

Den föreslagna lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 2016.

Riksdagen bör således anta vårt förslag 3, bilaga 2, till lag om ändring i plan- och bygglagen.

4. Fortsatt översyn av plan- och bygglagen, punkt 4 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Thomas Finnborg (M), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkandena 4, 6 och 9, bifaller delvis motionerna

2014/15:1757 av Lars Hjalmered (M),

2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3,

2014/15:2448 av Catharina Elmsäter-Svärd (M) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12 och

avslår motion

2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Alliansregeringen bedrev ett kontinuerligt arbete som syftade till att utforma en modern och effektiv plan- och bygglagstiftning. Ett första steg i detta arbete togs genom beslutet om den nya plan- och bygglag som trädde i kraft våren 2011. Detta beslut innebar att lagen gavs en tydligare utformning som syftade till att underlätta tillämpningen och förenkla plan- och byggprocesserna. I lagen infördes nya bestämmelser om bl.a. hur miljö- och klimataspekter ska beaktas vid planläggning och byggande. Flera nya bestämmelser syftade till att

förenkla och förkorta plan- och bygglovsprocessen. Det gällde bl.a. införandet av en ny möjlighet till planbesked och nya bestämmelser om en tidsbegränsning av tiden för handläggning av en bygglovsansökan.

I flera angelägna frågor hade emellertid det föregående utredningsarbetet inte gett underlag för beslut om ytterligare regelförenklingar. Det stod därför redan från början klart att det fanns behov av ett fortsatt reformarbete. Alliansregeringen tillsatte under föregående valperiod flera utredningar och gav ett flertal myndighetsuppdrag som var inriktade på att arbeta fram förslag i dessa utestående frågor och i andra frågor som aktualiserats av kommuner och olika företrädare för bygg- och bostadssektorn. Detta arbete ledde fram till att riksdagen under riksmötet 2013/14 fick ta ställning till sex propositioner med förslag om förenklingar i plan- och bygglagstiftningen. De beslutade lagändringarna har gett förutsättningar för en enklare hantering av plan- och byggfrågor för såväl kommuner som byggherrar och har dessutom möjliggjort ett byggande som tidigare inte kunde komma till stånd. Tre angelägna ändringar i plan- och bygglagen stoppades emellertid våren 2014 av de nuvarande regeringspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

När den nya regeringen hösten 2014 tog över ansvaret för att fortsätta reformarbetet fanns det således flera färdiga lagförslag som direkt kunde bli föremål för riksdagsbeslut. Det fanns ett färdigt förslag till den förordning om trafikbuller som är en förutsättning för att redan beslutade lagändringar i frågan ska kunna få genomslag. Vidare fanns flera slutrapporterade utredningar och myndighetsuppdrag med inriktning på plan- och bygglagen, ett flertal pågående utredningar och planer på fler utredningsuppdrag i utestående frågor. Sammantaget fanns det således mycket goda förutsättningar för att utan tidsfördröjning fortsätta översynen av plan- och bygglagen. Regeringens hitillsvarande agerande eller brist på agerande på området väcker emellertid farhågor både om att tempot i reformarbetet nu avtar och om att arbetet ändrar inriktning. Vi anser därför att det finns skäl för riksdagen att genom ett tillkännagivande understryka vikten av att översynen av plan- och bygglagen bedrivs i högt tempo och även fortsättningsvis är inriktad på att förenkla och effektivisera plan- och byggprocessen.

En mycket angelägen fråga som måste ges prioritet är att genomföra lagändringar som ger en snabbare handläggning av plan- och bygglovsärenden. Vi anser därför att riksdagen bör ställa sig bakom förslaget i motion 2014/15:2953 (KD, M, C, FP) om att regeringen senast den 1 juli 2015 bör tillsätta en utredning om åtgärder för att förkorta processen fram till byggstart med upp till ett år. Utredningen bör bl.a. överväga frågan om hur planprocessen kan startas snabbare och hur snävare tidsgränser för kommunernas och länsstyrelsens handläggning kan bidra till en förkortad process. Det är även angeläget att genom jämförelser av plan- och byggprocessen i olika kommuner lyfta fram goda exempel och ge stöd till kommunernas eget utvecklingsarbete.

I såväl motion 2014/15:2953 som i övriga motioner som behandlas av utskottet under rubriken Fortsatt översyn av plan- och bygglagen finns förslag

om ett antal ytterligare frågor som bör ingå som en del i den fortsatta översynen av plan- och bygglagen. Vi återkommer med våra ställningstaganden i dessa mer avgränsade frågor under respektive rubrik i betänkandet.

Det som vi nu anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening.

5. Överklaganderegler, punkt 5 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Thomas Finnborg (M), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 7 och avslår motionerna

2014/15:642 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 1,

2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD) yrkande 3,

2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 2,

2014/15:2648 av Kenneth G Forslund m.fl. (S) och

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Den tidigare alliansregeringen tillsatte en utredning med uppgift att lägga fram förslag som kan effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt plan- och bygglagen. Utredningen presenterade sina förslag våren 2014. Förslagen innebär bl.a. att instanskedjan för kommunala beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser kortas av genom att sådana beslut ska överklagas till mark- och miljödomstolen som första instans.

Vi anser att det är mycket angeläget att riksdagen snarast får ta ställning till förslag om lagändringar som innebär möjlighet till en snabbare och effektivare prövningsordning vad gäller överklaganden enligt plan- och bygglagen. Mot bakgrund av att den nuvarande regeringen fördröjt andra frågor med betydelse för möjligheten att effektivisera plan- och byggprocessen finns det skäl för riksdagen att nu ställa sig bakom det tillkännagivande om ändrade möjligheter att överklaga kommunernas beslut som föreslagits i motion 2014/15:2953 (KD, M, C, FP).

6. Överklaganderegler, punkt 5 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilander (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2014/15:642 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 1,

2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD) yrkande 3,

2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 2,

2014/15:2648 av Kenneth G Forslund m.fl. (S) och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att det finns behov av en fortsatt översyn av plan- och bygglagen för att effektivisera och snabba på plan- och byggprocessen. Ett särskilt problem gäller de utdragna processerna för överklaganden av kommunala beslut i plan- och bygglovsärenden. En förändring av instansordningen för överklaganden skulle avsevärt kunna korta tiden för behandlingen av överklagade ärenden. PBL-överklagandeutredningen har lagt fram förslag som innebär att mark- och miljödomstolarna blir första överklagandeinstans. Regeringen bör snarast lägga fram förslag till riksdagen om ändringar i plan- och bygglagen med denna innebörd.

Det vi nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

7. Privat initiativrätt till detaljplan, punkt 6 (S, MP)

av Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Leif Nysmed (S), Johanna Haraldsson (S) och Maria Strömkvist (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 3 och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 8.

Ställningstagande

Det svenska systemet för fysisk planering innebär att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. I planläggningen ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen. Bestämmelserna om

att ta fram detaljplaner är utformade för att möjliggöra en demokratisk planeringsprocess där tillfälle ges till insyn och samråd. Vi anser inte att det finns skäl att ändra dagens principiella utgångspunkter för hur ett planläggningsarbete ska initieras och genomföras.

Det framgår inte av de aktuella motionsförslagen vad som närmare avses med en privat initiativrätt till detaljplaner. I alliansmotionen sägs helt kortfattat att en initiativtagare bör ha rätt att få en plan prövad av kommunen. Det skulle i så fall kunna innebära att flera led i arbetet med att ta fram ett program eller förslag till en detaljplan genomförs utan en demokratisk insyn. I SD-motionen hänvisas till förhållandena i Norge. De norska reglerna på området har emellertid redan uppmärksamrats av Plangenomförandeutredningen som konstaterade att det skulle vara svårt att överföra det norska systemet till svenska förhållanden. En i sammanhanget betydande skillnad mellan de båda ländernas regelsystem är att den norska motsvarigheten till översiktsplan är betydligt mer genomarbetad och att det dessutom finns en plannivå som för ett avgränsat område innehåller bestämmelser om användning, skydd och utformning av mark och omgivning.

Vi anser således att riksdagen bör avslå de aktuella motionerna.

8. Planering för hållbara städer, punkt 9 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt avslår motion

2014/15:1422 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

Den tidigare alliansregeringen tog initiativ till ett flertal satsningar och projekt för att utveckla planeringen av hållbara städer. Avsikten var att få genomslag för en planering av den byggda miljön där den långsiktiga hållbarheten alltid är en viktig utgångspunkt.

I Centerpartiets partimotion 2014/15:2587 föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande ska framhålla vikten av att nu gå vidare i arbetet med att bygga hållbara städer. Det kräver insatser i såväl stora som små projekt för att minska städernas miljö- och klimatpåverkan, exempelvis genom klimatneutral kollektivtrafik, bostadsbyggande, framkomlighet för cyklister, gröna tak och väggar, ekosystemtjänster samt bättre luftkvalitet och dagvattenhantering. Genom förhandlingar och gemensam finansiering från staten, regionerna, kommunerna

och privata intressenter bör bostadsbyggandet kombineras med satsningar på bättre kollektivtrafik och annan infrastruktur. Det miljöbästa alternativet såsom cykelpendling bör främjas genom fler cykelstråk, bättre snöröjning och fler cykelparkeringar.

Jag anser att riksdagen med bifall till Centerpartiets partimotion bör tillkännage det som anförts ovan som sin mening för regeringen.

9. Planering för grönområden och rekreation, punkt 10 (FP)

av Nina Lundström (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:606 av Lars Tysklind (FP) yrkandena 1–6 och

bifaller delvis motion

2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Den stora inflyttningen till städer och tätorter i Sverige ställer krav på en god samhällsplanering i fråga om miljö och hållbar utveckling, kollektivtrafik, bostadsbyggnad samt kommunal och kommersiell service.

Den förra regeringens satsning på hållbara städer och samhällen har medverkat till en ökad insikt och kunskap om en hållbar utveckling i framtida samhällsplanering. Syftet är bl.a. att stimulera stadsbyggnadsprojekt som med användande av ny teknik bidrar till förbättrad miljö och minskad klimatpåverkan. Detta är en välkommen satsning som bör kunna inrymma ett helhetstänkande från transporter, vatten- och avloppssystem, uppvärmning och sophantering till trädgårdar, parker och andra grönområden i våra städer och samhällen.

Det är oerhört angeläget att de gröna miljöernas betydelse för miljön och folkhälsan uppmärksammas och tillvaratas i stadsplaneringen också fortsättningsvis.

Modern forskning visar på entydiga samband mellan vår hälsa och omfattningen av vårt umgänge med naturen. Undersökningar visar även att förskolebarn som dagligen ges möjlighet att leka i skog och mark har en snabbare motorisk utveckling och bättre koncentrationsförmåga än andra barn.

Det är viktigt med stadsnära skog som ger möjligheter till lättillgängligt friluftsliv och rekreation. Ett annat område som bör vidareutvecklas är användningen av s.k. rehabiliteringsträdgårdar så att även de som inte har en trädgård eller kolonilott kan vara delaktiga i trädgårdsskötsel. Trädgårdsföreningar eller andra lokala aktörer bör i större utsträckning ta del i utvecklingen av grönområdena.

Fritidsodling lär vara en av de vanligaste fritidssysselsättningarna och är en värdefull del av många människors liv. Det är därför viktigt att se och inkludera de miljöer som villaträdgårdar och kolonilotter utgör i stadsplaneringen. I framtida stadsplanering bör också vägas in värdet av stadsnära odling och det förhållandet att utebliven fysisk aktivitet har en hög samhällsekonomisk kostnad.

Städer med grönstruktur har ett bättre lokalklimat än städer utan grönska. En grön stad klarar häftiga skyfall bättre och har en större biologisk mångfald. I en stad med parker och trädgårdar integrerade i bebyggelsen har invånarna naturliga mötesplatser utomhus. I sitt vardagsliv får de närbildkontakt med det biologiska kretsloppet.

Sammanfattningsvis är det en viktig aspekt på hållbara städer att beakta behovet av trädgårdar och annan odlingsbar mark i städerna och deras närhet.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Planering för ökad trygghet, punkt 11 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilander (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2871 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Män och kvinnor ska ha samma möjligheter och rättigheter, och därmed också lika stor rätt till ett tryggt liv. Det utbredda kvinnovåldet är ett betydande jämställdhetsproblem som måste tas på största allvar.

En del av problemet är att många kvinnor upplever en stark rädsla för att vistas utomhus på otrygga platser, t.ex. gångtunnlar och parker. Så mycket som 10 procent av alla kvinnor vågar inte ens gå ut på kvällen i sitt eget bostadsområde. Detta gäller särskilt efter mörkrets inbrott. Under stora delar av året är Sverige mycket mörkt, och under perioder har vi bara dagsljus några timmar per dag. Därför kan ny och effektivare belysning göra stor skillnad för hur kvinnor och andra utsatta grupper uppfattar det offentliga rummet.

Det s.k. Belysningsprojektet har framgångsrikt arbetat med att lysa upp särskilt otrygga platser i Stockholm sedan 2006. Projektet innebär inte bara att mörka och otrygga platser gjorts ljusa och upplysta, utan även att man bytt till nyare och effektivare belysning som ger bättre ljuskvalitet, tål mer åverkan för en längre hållbarhet och är energisnål. Vem som helst kan föreställa sig att en starkt upplyst gångtunnel vars insida kan ses av en förbigående upplevs som

mycket tryggare än en mörk gångtunnel som någon kan gömma sig i. Med erfarenhet från många kriminologiska studier i USA och Storbritannien kan vi säkert säga att ökad belysning faktiskt ökar den upplevda tryggheten för medborgare i allmänhet och för kvinnor i synnerhet.

Vi vill därför att en nationell handlingsplan tas fram. Den ska fungera som en handbok för landets kommuner i att identifiera otrygga områden i alla landets tätorter och tillgodose deras behov av effektivare och trygghetsgivande belysning. Målet med handlingsplanen ska vara att kvinnor över hela landet ska kunna känna sig trygga efter mörkrets inbrott på många fler platser än i dag. En möjlig positiv bieffekt kan även vara att den ökade belysningen leder till att fler människor vistas utomhus. Detta kan i sin tur leda till en ökad social kontroll och i slutändan också en ökad faktisk trygghet genom minskad brottslighet.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m., punkt 13 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

Sverige har en rik byggnadstradition som förtjänar att bevaras. Historiskt förankrade byggnadsmiljöer skapar hemkänsla och trygghet för många invånare och har en positiv inverkan på turistnäringen. Vi anser därför att det är mycket angeläget att arkitektoniskt vackra och sällsynta historiska byggnader bevaras för eftervärlden. En bevarad historisk miljö bidrar både till den allmänna trivselen och till att stärka gemenskapen hos befolkningen.

En förutsättning för att vårt kulturarv i den byggda miljön ska bevaras är att skyddsaspekterna tydligt kommer till uttryck såväl i lagstiftning som i det dagliga arbetet med åtgärder i den byggda miljön. Det skydd som finns för kulturhistoriska byggnader i plan- och bygglagen i dag är emellertid inte tillräckligt. Vi anser därför att det finns skäl att se över vilka förändringar som krävs för att stärka skyddet.

Ett sätt att värna det kulturella och estetiska arvet kan vara att införa en s.k. kulturell planering som ges stöd av staten. Det är i korthet en metod som i samhällsbyggnadsfrågor sätter fokus på att genom en medborgardialog lyfta

fram den unika platsens förutsättningar och historia, det lokala kulturarvet och den omgivande bebyggelsestrukturen. Arbetet bör även vara inriktat på att skapa en social känsla och en samhörighet i det aktuella området.

Vid nybyggnation i miljöer med inslag av kulturhistoriska byggnader är det viktigt att bl.a. försöka återskapa folkhemmets arkitektur i fråga om t.ex. fasadernas färg och form. Miljonprogrammets alltför dominerande påverkan på bebyggelsen i många kommuner kan på så sätt begränsas. Syftet bör vara att försöka bevara den identitet som skapas genom historiskt förankrade byggnader och att genom nybyggnation lyfta fram områdets unika geografiska och historiska förutsättningar.

Det som anförts ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Reduktion av bygglovsavgiften, punkt 14 (S, MP)

av Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Leif Nysmed (S), Johanna Haraldsson (S) och Maria Strömkvist (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 11.

Ställningstagande

Tidsgränser för den kommunala handläggningen av bygglovsansökningar infördes genom riksdagens beslut våren 2010 om den nya plan- och bygglagen. I det föregående utredningsarbetet hade lämpligheten av att koppla någon form av sanktion till dessa tidsgränser övervägts. Slutsatsen av dessa överväganden blev att ett system med sanktioner i form av reducerade avgifter för sökta bygglov skulle kunna leda till en ökad byråkrati och av olika skäl även riskera att bli urvattnat. I propositionen gjorde regeringen sedan bedömningen att de nya reglerna om tidsgränser skulle kunna bidra till en ökad effektivitet i den kommunala handläggningen även utan att vara kopplade till någon sanktionsåtgärd.

Vi anser att det ännu är för tidigt att ompröva det ställningstagande som gjordes i den aktuella frågan i samband med beslutet om den nya plan- och bygglagen och, som motionärerna föreslår, nu införa regler om reduktion av bygglovsavgiften. Det är däremot angeläget att följa upp utfallet av de regler med tidsgränser för bygglovshandläggningen som nu har hunnit tillämpas under snart fyra års tid. Om en sådan uppföljning påvisar brister i efterlevnaden av reglerna finns det anledning att återkomma till frågan om vilka åtgärder som bör vidtas. Vi förutsätter att en sådan uppföljning kan komma till stånd

även utan ett tillkännagivande i frågan. Boverket har till uppgift att löpande följa tillämpningen av plan- och bygglagen, och regeringen har redan aviserat sin avsikt att gå vidare med åtgärder för en effektivare bygglovshandläggning.

Därmed anser vi att riksdagen bör avslå motion 2014/15:2953 yrkande 11.

13. Bygglövsbefriade åtgärder, punkt 15 (M, C, FP, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Thomas Finnborg (M), Nina Lundström (FP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 10.

Ställningstagande

Den tidigare alliansregeringens förändringsarbete med plan- och bygglagstiftningen hade som huvudsyfte att förenkla plan- och byggprocessen och ta bort onödiga bestämmelser. Under 2014 fattade riksdagen beslut om lagändringar som underlättar genomförande av olika typer av byggprojekt. Genom beslutet om att fler åtgärder ska kunna genomföras utan bygglov har det blivit enklare för privatpersoner att göra vissa förändringar eller kompletteringar på den egna fastigheten. Avsikten var att fortsätta arbetet med regelförenklingar och undanta fler åtgärder från bygglovskravet. Som ett led i detta arbete fick Boverket i uppdrag att föreslå ytterligare åtgärder som kan undantas från kravet på bygglov. Boverket kommer att rapportera sitt uppdrag under sommaren 2015. Vi anser att det är angeläget att regeringen därefter bereder förslagen skyndsamt med sikte på att eventuella förordningsändringar liksom förslag till riksdagen om lagändringar kan presenteras före den 1 januari 2016. Den nuvarande regeringens saktfärdighet att fullfölja alliansregeringens förenklingsarbete i andra plan- och byggfrågor motiverar ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd.

Det som vi nu har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening. Det innebär att vi tillstyrker motion 2014/15:2953 (KD, M, C, FP) yrkande 10.

14. Bygglövsregler för näringsverksamhet på landsbygden m.m., punkt 16 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:555 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det har skett en successiv förändring av näringsverksamheten på den svenska landsbygden. Från att en gång i tiden ha varit präglad av familj jordbruk med blandad djurhållning och hög grad av självhushållning har utvecklingen gått mot en alltmer specialiserad produktion bedriven med förhållandevis liten personalinsats. Det svenska lantbruket har under denna förändring behövt anpassa sig efter olika krav som medfört höga kostnader och pressade priser. Vi ser i dag en fortsatt utveckling som innebär att den dominerande näringsverksamheten inom jord- och skogsbruk ofta kombineras med andra verksamheter som exempelvis hästhållning, livsmedelsförädling, gårdsförsäljning, entreprenad och turism.

Denna förändring av det traditionella jord- och skogsbruket till olika former av kombinerad och flexibel näringsverksamhet har i många fall varit en förutsättning för att kunna behålla en levande landsbygd. Det är därför hög tid att se över olika föråldrade regler som kan lägga hinder för denna utveckling. Ett sådant hinder är att bestämmelserna i plan- och bygglagen inte har anpassats efter dagens näringsverksamheter. Det finns ett undantag från lagens krav på bygglov som gäller för ekonomibyggnader som används för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas inom ett område som inte omfattas av en detaljplan. Denna bestämmelse har emellertid inte ansetts vara tillämplig för flera av de verksamheter som i dag ingår som en naturlig del i jord- och skogsbruket, eftersom lagtolkningen faller tillbaka på föråldrade formuleringar präglade av sin samtid. I förarbetena till 1947 års byggnadslag angavs att undantagsregeln inte gäller anläggningar som mejerier, konserveringsfabriker, slakterier, sågverk, eller växthus, vilka inte direkt behövdes för jordbruket, utan som med hänsyn till sin storlek och övriga omständigheter mer var att anse som självständiga företag.

Jag anser att dagens tillämpning av bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygden riskerar att hindra företag från att utvecklas och därigenom kan motverka att nya arbetstillfällen kommer till stånd. Mot denna bakgrund bör det göras en översyn av plan- och bygglagen med syfte att ta fram förslag till förändringar som förenklar för befintliga jord- och skogsbruksföretag att utvecklas till en modern och flexibel näringsverksamhet.

Även inom detaljplanlagda områden kan dagens bygglovsregler försvåra utvecklingen av företag genom de krav som ställs på ett nytt bygglov för att ändra och inreda befintliga byggnader med en lokal för handel, hantverk eller industri. Om byggnaden ska användas på ett nytt sätt behövs bygglov, även

om ingen ändring görs i själva byggnaden. Det gäller exempelvis vid ändring av ett garage till lager, en bostad till kontor, en fabrik till kontor eller en ladugård till verkstad. Jag menar att denna tillämpning av bygglovsreglerna begränsar möjligheterna för nystartade företag att påbörja en verksamhet och utveckla den tills det blir möjligt att flytta vidare till mer ändamålsenliga lokaler.

Riksdagen har beslutat om ett antal bygglovsbefriade åtgärder som är möjliga att genomföra i syfte att skapa fler bostäder. På samma sätt borde det vara möjligt att befärma skapandet av arbetstillfällen genom att bygglovsbefria åtgärder som utan att förändra byggnadens yttre utformning innebär att den kan användas på ett nytt sätt. När det gäller verksamheten som sådan prövas den oftast med stöd av annan lagstiftning. Genom bygglovsbefriade åtgärder blir det möjligt för enskilda att starta bolag inom den egna bostadsfastigheten och åstadkomma s.k. bolagsbyggen. Även denna fråga bör ingå i översynen av bygglovsreglerna.

Det som jag har anfört ovan bör riksdagen med bifall till motion 2014/15:555 (C) tillkännage för regeringen som sin mening.

15. Riktvärden för trafikbuller, punkt 17 (S, MP)

av Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Leif Nysmed (S), Johanna Haraldsson (S) och Maria Strömkvist (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:332 av Lennart Axelsson (S),

2014/15:1207 av Andreas Norlén m.fl. (M) och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 5.

Ställningstagande

Riksdagen har genom en bestämmelse i miljöbalken om föreskrifter som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa bemyndigat regeringen att utfärda bl.a. riktvärden för buller. Regeringen fattade den 9 april 2015 beslut om en förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader som träder i kraft den 1 juni 2015. Under tiden för beredning av ärendet inom Regeringskansliet har det framförts kritik i riksdagen mot att beslutet om en förordning har dröjt. Från regeringens sida har man emellertid framhållit att det förordningsförslag som remitterades av den tidigare regeringen ledde till omfattande synpunkter från remissinstansernas sida. Det handlade både om de hälsoaspekter som alltid gör sig gällande i frågor som gäller buller och om olika lagtekniska frågor. Mot denna bakgrund har regeringen ansett att det har varit angeläget att noga

beakta folkhälsoaspekterna vid beredningen av ärendet samtidigt som reglerna ges en tydlig utformning.

Vi delar givetvis regeringens uppfattning att det har varit nödvändigt att ta hänsyn till den sakkunskap som kommer till uttryck i remissvaren. I flertalet av remissvaren riktas det kritik i olika avseenden mot den tidigare regeringens förordningsförslag. Det gäller bl.a. det föreslagna riktvärdet för buller från spårtrafik och vägar vid bostadsbyggnaders fasader och särskilt förslaget om en särregel för studentbostäder som tillåter mycket höga bullernivåer. Remissinstanserna har framför allt pekat på hälsoriskerna med en hög bullerexponering. Vi kan konstatera att regeringens beredning av remissvaren och övrigt underlag har resulterat i ett beslut om en förordning som avviker från det remitterade förslaget.

Under civilutskottets beredning av de aktuella motionsförslagen och förslaget om ett utskottsinitiativ i fråga om riktvärden för trafikbuller har en utskottsmajoritet bestående av allianspartierna och Sverigedemokraterna valt att nu helt bortse från remissinstansernas synpunkter. Det förslag om ett tillkännagivande som läggs fram i betänkandet innebär att regeringen ska uppmanas att ändra i den beslutade förordningen och i princip genomföra det tidigare remitterade förslaget i sin helhet.

Utskottsmajoritetens ställningstagande ger anledning till flera invändningar. Det bör först påminnas om att regeringen har bemyndigats att fatta beslut om den närmare författningsregleringen av frågor som gäller omgivningsbuller. Riksdagen har således överlåtit till regeringen att göra den avvägning som krävs i sammanhanget. När det sedan gäller remissvaren på författningsförslaget förefaller utskottsmajoriteten inte ha tagit del av, eller åtminstone inte beaktat, de expertsynpunkter och sakargument som talar mot den förordade utformningen av förordningen. Vi kan exempelvis hänvisa till att ett flertal tunga remissinstanser, bl.a. Mark- och miljööverdomstolen, Boverket och Naturvårdsverket, avråder från att utfärda särregler för studentbostäder. Vidare bör det framhållas att de remissinstanser som har en särskild kompetens i miljömedicinska frågor genomgående har varnat för hälsoeffekterna av höga bullernivåer och särskilt avrått från att acceptera så höga bullernivåer som nu föreslås bli tillåtna för studentbostäder.

Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen bör avvisa utskottsmajoritetens ställningstagande i fråga om riktvärden för trafikbuller och således avslå de aktuella motionsförslagen.

16. Riktvärden för trafikbuller, punkt 17 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 5 och avslår motionerna 2014/15:332 av Lennart Axelsson (S) och 2014/15:1207 av Andreas Norlén m.fl. (M).

Ställningstagande

Det finns en omfattande bostadsbrist i stora delar av landet. Den leder till att unga har mycket svårt att skaffa sin första egna bostad eller flytta till en ny studieort. Rörligheten på arbetsmarknaden hindras, och företagens tillväxt hämmas. Bostadsbristen är i dag ett mycket stort och dessutom växande samhällsproblem eftersom bostadsbyggandet inte alls ligger på den nivå som skulle krävas för att vända utvecklingen och på sikt skapa en bostadsmarknad i balans. Det behöver därför vidtas en rad åtgärder för att ta bort olika hinder för ett ökat bostadsbyggande.

Ett sådant hinder är tillämpningen av de statliga reglerna för buller från trafik. Kommuner, byggare och bostadsföretag har under ett antal år pekat på att en orimlig regeltillämpning hindrar bostadsbyggande i lägen som är mycket attraktiva och efterfrågade. Det handlar ofta om centrala lägen i nära anslutning till kommunikationer och samhällsservice. Inte sällan har byggplaner i sådana lägen stoppats av de statliga myndigheternas tolkning av oklara riktvärden för buller som dessutom saknat ett uttalat lagstöd. Ett ytterligare problem har varit att de statliga myndigheterna Boverket och Naturvårdsverket ofta gjort helt olika tolkningar av innebörden av de statliga reglerna.

Det var mot denna bakgrund som riksdagen våren 2014 fattade beslut om en samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen. Syftet med lagändringarna var att underlätta byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Det framhölls samtidigt att det behövde utfärdas tydliga regler med riktvärden för omgivningsbuller vid bostäder för att lagändringarna skulle få genomslag i den praktiska tillämpningen vid planläggning och bygglovsprövning. Regeringen bemyndigades att utfärda sådana föreskrifter i en förordning. Den tidigare regeringen tog sedan snabbt fram ett förslag om en förordning som remissbehandlades under sommaren 2014. Därefter har S-MP-regeringen förhalat frågan och först helt nyligen fattat beslut om en förordning. Vi kan emellertid konstatera att denna förordning inte ligger i linje med lagändringarnas syfte. Regeringens beslut innebär endast en begränsad höjning av riktvärdet för smålägenheter.

Eftersom regeringen inte har hört sammat riksdagens avsikt med lagändringarna att i betydligt större utsträckning tillåta byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer anser vi att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att göra nödvändiga ändringar i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Vi anser att ändringarna bör göras med utgångspunkt i det tidigare remitterade förslaget om en förordning. Det innebär att det riktvärde

som anges som en huvudregel för buller från spårtrafik och vägar i den beslutade förordningen bör ändras från 55 dBA till 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad. När det gäller förslaget om en särregel med en högre tillåten ljudnivå utanför studentbostäder finns det emellertid anledning att göra en förändring mot bakgrund av vad som framkommit vid remissbehandling. Ett antal remissinstanser, bl.a Svea hovrätt och Boverket, har pekat på att det saknas en tydlig definition av vad som är en studentbostadsbyggnad och att användningen av denna avgränsning av bostadsbyggnader med en högre tillåten ljudnivå därför bör undvikas. Flera remissinstanser framhåller också att det är oklart vad som händer om studentbostadsbyggnaden senare får en annan användning. Det anses finnas en risk för att en kommun eller en annan trafik huvudman då kan ställas inför kostsamma krav på att sänka bullernivån från trafiken. Vi kan vidare konstatera att många remissinstanser, exempelvis SABO, HSB, Sveriges Byggindustrier och ett antal kommuner, har framhållit att det finns ett stort behov av att underlätta byggandet av alla typer av smålägenheter som är mindre än 35 kvadratmeter och att särregeln därför bör gälla för sådana bostäder.

Mot denna bakgrund föreslår vi att den aktuella särregeln i den förordning som beslutats av regeringen ändras så att det för en bostad om högst 35 kvadratmeter gäller att bullret inte bör överskrida 65 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad.

Vi vill i sammanhanget framhålla att vår avsikt med förslaget om ändringar i den aktuella förordningen givetvis inte är att släppa fram bostadsmiljöer som leder till hälsoproblem för de boende. Vissa remissinstanser har gjort gällande att detta oundvikligen skulle bli följden av att tillåta mer byggande i bullerpåverkade lägen. Man tycks då inte ha tagit hänsyn till att det i dag går att skapa bostäder med en mycket bra inomhusmiljö även i bullriga lägen och dessutom hitta lösningar för att få en bra utomhusmiljö exempelvis genom kringbyggda gårdar. De hälsorisker till följd av bl.a. sömnstörningar som man talar om i sammanhanget kan då endast uppstå för den som vill sova med öppet fönster i rum som vetter mot en bullrig väg. Det får förutsättas att den bostadssökande själv kan ta ett visst ansvar för att utifrån sina personliga preferenser bedöma lämpligheten i att bosätta sig i ett område som är utsatt för visst trafikbuller.

Det som vi anført ovan bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Vårt ställningstagande innebär ett delvis bifall till motion 2014/15:2953 yrkande 5.

17. Boverkets byggregler för energihushållning, punkt 18 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 15 och avslår motionerna 2014/15:154 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4, 2014/15:1919 av Krister Hammarbergh (M), 2014/15:2205 av Christer Engelhardt m.fl. (S) och 2014/15:2429 av Ola Johansson (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Den tidigare regeringen tog initiativ till den skärpning av energihushållningskraven i Boverkets byggregler som nyligen har trätt i kraft. Denna ändring bör emellertid endast ses som ett första steg i en fortsatt skärpning av energihushållningskraven. Representanter för bygg- och fastighetssektorn har konstaterat att man redan i dag till stor del bygger hus som skulle klara väsentligt hårdare krav på energihushållningen. Det är därför angeläget att klarlägga att avsikten är att gå vidare i arbetet med att se över de bestämmelser om energihushållning som utfärdas med stöd av plan- och bygglagen. Med hänsyn till den framförhållning som krävs i de flesta bostadsbyggnadsprojekt är det också viktigt att de ändrade nivåerna i energihushållningskraven konkretiseras i god tid innan de träder i kraft. Detta är särskilt angeläget med tanke på att det nu endast återstår fem år tills kravet på att alla nya byggnader ska vara nära-nollenergi-byggnader börjar gälla.

Det som jag nu anfört bör riksdagen med bifall till Centerpartiets partimotion tillkännage för regeringen som sin mening.

18. Tillgänglighetskrav för studentbostäder, punkt 19 (S, MP)

av Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Leif Nysmed (S), Johanna Haraldsson (S) och Maria Strömkvist (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 17.

Ställningstagande

Det har ibland hävdats att tillgänglighetskraven i plan- och bygglagstiftningen utgör ett hinder mot byggande av små studentbostäder och att de därmed bidrar till höga bygg- och boendekostnader. Under det senaste året har det emellertid genomförts andra ändringar i bl.a. Boverkets byggregler som möjliggjort byggande av studentbostäder med en yta ned till omkring 16 kvadratmeter. Dessa

förändringar har gällt flera av kraven på bostadsutformningen, men samtidigt inneburit att de generella kraven på att bostaden ska vara tillgänglig och användbar även för personer med funktionsnedsättning har kunnat behållas.

Vi anser att utgångspunkten bör vara att alla nya bostäder ska vara tillgängliga och användbara även för personer med funktionsnedsättning. Det innebär att det även i fortsättningen bör ställas samma krav på tillgängligheten hos nybyggda studentbostäder som för andra bostäder. De senaste genomförda ändringarna i Boverkets byggregler har visat att det är möjligt att utforma regler som tillåter en betydligt mindre bostadsyta för studentbostäderna än tidigare utan att göra avkall på detta krav.

Det bör i sammanhanget också framhållas att Boverket på den tidigare regeringens uppdrag redan har utrett om de tekniska egenskapskraven på tillgänglighet och användbarhet för studentbostäder med tidsbegränsat bygglov bör ändras. Enligt Boverkets slutsats finns det emellertid inte tillräckliga skäl för en sådan ändring. Verket framhåller bl.a. att ändringen endast kan leda till en begränsad minskning av byggkostnaden och att det som är tänkt som en regelförenkling mycket väl kan leda till att regelverket blir mer komplicerat att tillämpa.

Vi anser att det finns skäl att avvakta tillämpningen av de regler som nyligen har trätt i kraft för utformningen av studentbostäder innan det kan bli aktuellt att överväga ytterligare regelförändringar. Det finns åtminstone inte skäl att nu tillmötesgå motionsförslaget om en utredning om anpassningar av tillgänglighetskraven för studentbostäder.

Den aktuella motionen avstyrks således.

19. Gemensamma byggregler i Norden, punkt 22 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi ser positivt på de initiativ till en ökad harmonisering av byggreglerna i de nordiska länderna som nyligen tagits av Boverket men anser att arbetet måste ges högre prioritet och kopplas till en tidsplan och ett mål om gemensamma byggregler i hela Norden. Ett sådant enhetligt regelverk ger förutsättningar för ett ökat industriellt byggande som kan leda till lägre byggkostnader och billigare bostäder utan att kvaliteten försämras. Vidare blir konkurrensen på byggmarknaden mer rättvis samtidigt som priserna för villor och bostadsrätter kan

sänkas och hyrorna kan bli lägre. Med ett gemensamt regelverk kan höga krav ställas på kvaliteten eftersom det finns stora likheter mellan de nordiska länderna vad gäller bl.a. klimat.

Det vi nu anfört om gemensamma byggregler i hela Norden bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

20. Försökslän för byggande, punkt 24 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:808 av Lena Ek och Ola Johansson (C) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2014/15:368 av Lotta Finstorp m.fl. (M) och

2014/15:2737 av Solveig Zander och Ola Johansson (C).

Ställningstagande

I varje län finns det orter där en omfattande bostadsbrist allvarligt hämmar människors livskvalitet och företagets konkurrenskraft. Bostadsbristen leder till stora problem på arbetsmarknaden och skapar dessutom sociala problem. Höga produktionskostnader anges ofta som en av de viktigaste orsakerna till dagens otillräckliga bostadsbyggande. Under senare år har flera beredningar, utredningar och forskare undersökt hur bostadsbyggandet kan göras billigare och effektivare. Flera av de förslag som har tagits fram har redan genomförts av alliansregeringen. Det finns emellertid fortfarande ett stort antal intressanta förslag och idéer som behöver vidareutvecklas och prövas i praktiken. Ett sätt att snabbt få en bättre kunskap om hur olika regelsystem bör utformas för att uppnå en önskvärd samhällsutveckling är att tillåta en försöksverksamhet med ett friare byggande i en del av Sverige. Jag föreslår därför att Östergötland görs till ett försökslän med syfte att pröva förutsättningarna för ett snabbare, effektivare, billigare och miljövänligare byggande. I Östergötland finns det såväl större städer med en omfattande bostadsbrist som mindre kommuner med ett överskott av bostäder.

En av de frågor som bör prioriteras i försöksverksamheten gäller hur nya regler för nära-nollenergibyggnader bör utformas för att medverka till en effektivare byggprocess. Boverket fick av den tidigare regeringen i uppdrag att föreslå bl.a. en kvantitativ riktlinje för dessa byggnader som ska kunna ligga till grund för de regler som från 2020 ska gälla för alla bostäder. Det är viktigt att de nya reglerna på detta område utformas så att de inte fördröjer byggprocessen utan leder till en snabbare hantering. Det förefaller mycket lämpligt att

testa olika byggmetoder, utvärdera nuvarande regelsystem och prova nya tekniska lösningar i Östergötlands län. I länet finns forskningsverksamhet vid Linköpings universitet och flera företag inom energisektorn. Här finns också en byggsektor med rik variation både vad gäller storlek och inriktning.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen bör tillstyrka motion 2014/15:808 (C). Därmed blir syftet med förslagen även i de två övriga motioner som behandlats i detta avsnitt till stor del tillgodosett.

21. Handlingsplan för radon i bostäder, punkt 26 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2625 av Helena Lindahl och Ola Johansson (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Förekomsten av radon i bostäder förorsakar varje år omkring 500 lungcancerfall i Sverige. Radonproblemet är därmed ett av de största hälsoproblemen som är kopplade till vårt boende. Det finns ett riktvärde som gäller för radon och innebär att åtgärder bör vidtas i byggnader om radonhalten i inomhusluften ligger över 200 Bq/m³. I miljömålsarbetet har det inom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö även funnits ett delmål som innebär att alla bostäder i Sverige ska ha en radonhalt under denna nivå 2020. Ansvariga myndigheter har emellertid gjort bedömningen att detta mål inte kommer att nås på grund av att den nuvarande takten i mätningar och åtgärder för att få ned radonhalten är för långsam.

Strålsäkerhetsmyndigheten uppskattar att det finns närmare 325 000 bostäder med radonhalter som överstiger 200 Bq/m³. För att hitta och åtgärda alla dessa bostäder behöver det göras mätningar i så gott som alla småhus och alla lägenheter med markkontakt eller med blåbetong i konstruktionen. Svensk Radonförening gör bedömningen att ca 2 miljoner bostäder bör mätas för att miljömålet ska nås till 2020.

För att påskynda och underlätta för landets fastighetsägare att åtgärda förekomsten av radon i bostäder har Boverket sedan ett antal år tillbaka administrerat ett s.k. radonbidrag som täcker en del av åtgärds kostnaden i småhus med en radonhalt över riktvärdet. Denna bidragsform har också haft stor betydelse i de informationskampanjer som bedrivits av Boverket. Under de senaste åren har emellertid antalet ansökningar om radonbidrag successivt minskat som en direkt följd av avsaknaden av informationskampanjer om risker med

radon i bostäder. Den tidigare regeringen gav därför Boverket i uppdrag att utvärdera bidragsformen. Den ny tillträdde regeringen föreslog hösten 2014 att bidragsformen skulle avvecklas. Riksdagen biföll detta förslag.

Boverket har efter riksdagens beslut om en avveckling av radonbidraget redovisat sin utvärdering av bidragsformen. I utvärderingen har orsakerna till den minskade användningen av bidraget analyserats. Boverket lägger mot denna bakgrund fram ett förslag om utökade informationsåtgärder och en förändring av bidragsvillkoren.

Mot den redovisade bakgrunden anser jag att riksdagen bör föreslå att det utformas en nationell handlingsplan för att komma till rätta med radonproblemet i bostadsbeståndet. Utgångspunkten kan tas i den utvärdering som Boverket nyligen har presenterat. I arbetet med denna plan bör behovet av breda informationsåtgärder särskilt beaktas. Vidare bör möjligheten att införa ett nytt och mer effektivt radonbidrag övervägas.

Det som jag föreslagit ovan bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2014/15:2625 (C).

Särskilt yttrande

Riktvärden för trafikbuller, punkt 17 (SD)

Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD) anför:

Vid utskottets behandling av frågan om en förordning om riktvärden för trafikbuller har vi försökt få stöd för vår linje som innebär att det generellt sett ska bli lättare att bygga bostäder i lägen med viss bullerpåverkan. Vi förordade också att särskilda lättnader ska gälla för alla små bostäder om högst 35 kvadratmeter. I andra hand har vi gett stöd för den linje som allianspartierna förordat och som innebär att de särskilda lättnaderna endast ska gälla för studentbostäder. Även om deras förslag inte ger samma lättnader för alla smålägenheter som vi förordat innebär det en väsentlig förbättring i förhållande till den rödgröna linjen som innebär att kommuner även i fortsättningen ska hindras att släppa fram byggande i lägen där det finns en stor efterfrågan av bostäder. Om allianspartiernas förslag vinner riksdagens bifall finns det emellertid behov av att se över de oklarheter som remissinstanserna har pekat på när det gäller bl.a. definitionen av en studentbostadsbyggnad.

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om riktvärden för trafikbuller (res. 16) avvisas i den förberedande omröstningen i kammaren avser vi att i huvudomröstningen stödja det alternativ som har förordats av företrädarna för allianspartierna, dvs. det förslag som i betänkandet läggs fram som utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 17.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:154 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna bör få behålla rätten att bygga mer energisnåla bostäder än vad Boverkets byggregler tillåter.

2014/15:332 av Lennart Axelsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hinder för bostadsbyggande.

2014/15:368 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten för Södermanland att bli ett ”frilän” för billigare bostadsproduktion.

2014/15:555 av Ola Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över plan- och bygglagen för att främja näringsverksamheter och arbetstillfällen på landsbygden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att låta utreda fler bygglovsbefriade åtgärder inom detaljplanlagda områden som möjliggör start av näringsverksamhet, s.k. bolagsbyggen.

2014/15:557 av Anders Ahlgren och Per Lodenius (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda behovet av särskilda stimulanser för att öka byggandet av flerfamiljshus i trä samt förbättra dialogen mellan politiker, myndigheter och bygg- och anläggningsbranschen för att stimulera byggprocesser som minskar koldioxidutsläppen.

2014/15:606 av Lars Tysklind (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i samhällsplaneringen lägga ökad vikt vid gröna lungor, som trädgårdar, parker och andra grönområden, för människors hälsas skull och för miljön.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fritidsodlingens betydelse för hälsa, rekreation och stadsmiljö.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatt utveckling av och tillgänglighet till stadsnära skogar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det ökade intresset för stadsnära odling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidareutveckla användningen av rehabiliteringsträdgårdar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma samhällskostnaderna för utebliven fysisk aktivitet.

2014/15:642 av Olof Lavesson m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelsen inte längre ska vara överklagandeinstans.

2014/15:708 av Erik Andersson och Maria Stockhaus (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra plan- och bygglagen (2010:900).

2014/15:779 av Barbro Westerholm (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsyn av inomhusluften i skolor.

2014/15:808 av Lena Ek och Ola Johansson (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Östergötland som försökslän för snabbare, effektivare, billigare och miljövänligare byggande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att nya regler om nära-noll-energihus medverkar till en effektivare byggprocess.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om snabbare byggprocesser i områden med akuta bristsituationer.

2014/15:978 av Ulrika Carlsson i Skövde (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsanpassningsbidrag till elöverkänsliga.

2014/15:1207 av Andreas Norlén m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att i förordning reglera gränsvärden för flygbuller på ett sätt som i allt väsentligt överensstämmer med det remitterade förordningsförslaget.

2014/15:1266 av Martin Kinnunen (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa handläggningstiderna för nya byggbeslut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att överklaga byggbeslut.

2014/15:1422 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka arbetet för att skapa framtidens attraktiva städer.

2014/15:1707 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

Riksdagen beslutar att i plan- och bygglagen (2010:900) införa en ny paragraf, 4 kap. 25 a §, med följande lydelse: Efter det att genomförandetiden har gått ut, gäller inte de bestämmelser om arkitektonisk eller estetisk utformning av byggnadsverk och tomter som 1. har beslutats enligt 16 § 1 eller motsvarande äldre bestämmelser 2. reglerar andra områden än sådana särskilt värdefulla bebyggelseområden som avses i 8 kap. 13 §.

2014/15:1709 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

1. Riksdagen beslutar att ändringar och nya paragrafer ska införas i plan- och bygglagen i enlighet med vad som framgår av bilaga 1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag till följdändringar av annan lagstiftning i enlighet med vad som anförs i DS 2014:31.

2014/15:1710 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

Riksdagen beslutar att 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900) får följande lydelse: En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

2014/15:1757 av Lars Hjälmered (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta prioritera lämpliga reformer för ett ökat bostadsbyggande.

2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatt förenklingsarbete och fler bygglovsbefriade åtgärder.

2014/15:1919 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad standardisering av byggnormer för att främja konkurrensen inom byggsektorn och öka bostadsbyggandet.

2014/15:1933 av Ingemar Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett ökat bostadsbyggande i trä.

2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutz (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av åtgärder som stärker skyddet av – och även underlättar expansion av – icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen.

2014/15:1975 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att erkänna sjuka-hus-sjukan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hälsogaranti för byggd miljö.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att snarast inrätta en bygghaverikommission.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning med uppgiften att föreslå hur de som drabbas av sjuka hus och liknande skador av arbetsplatser eller andra lokaler kan få sina problem åtgärdade.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ekonomiska säkerheter för att kunna täcka kostnader för såväl personskador som materiella skador som kan knytas till hälsovådliga byggnader.

2014/15:2205 av Christer Engelhardt m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att byggregler ska leda till att miljömålen uppfylls.

2014/15:2228 av Jan R Andersson och Mikael Cederbratt (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förenklad planprocess för campingplatser.

2014/15:2287 av Pyry Niemi (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över byggreglerna för ventilation.

2014/15:2429 av Ola Johansson (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera bestämmelserna om plangenomförandet, omfattningen av rätten att överklaga och antalet instansnivåer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa de nationella energihushållningskraven i Boverkets byggregler.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna grönytor.

2014/15:2448 av Catharina Elmsäter-Svärd (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förkorta och förenkla regler och handläggning för att snabba på byggprocessen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nya kortare tidsgränser för kommuners och länsstyrelsers handläggning.

2014/15:2525 av Karin Svensson Smith (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ändringar i plan- och bygglagen som behövs för att kommuner ska upprätta en klimatplan för minskade växthusgaser och anpassning till de klimatförändringar som redan satts igång och kan förväntas i ett hundraårsperspektiv.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en ändring i plan- och bygglagen så att kommunernas ansvar för detaljplaner förlängs från 10 till 20 år.

2014/15:2587 av Annie Lööf m.fl. (C):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hållbara städer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostäder, infrastruktur och kollektivtrafik i Sveriges städer.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om enklare regler i byggprocessen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på energihushållning i nya bostäder och vid större renoveringar.

2014/15:2625 av Helena Lindahl och Ola Johansson (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att snarast lämna in en handlingsplan för hur miljömålet om radon ska uppnås till 2020.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att radonbidragets storlek och betydelse för att nå miljömålet bör utredas.

2014/15:2648 av Kenneth G Forslund m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att korta handläggningstiderna vid överklagande av kommunala planärenden.

2014/15:2737 av Solveig Zander och Ola Johansson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse Uppsala län till ett ”frilän” för utveckling av en enklare byggprocess.

2014/15:2871 av Mattias Karlsson m.fl. (SD):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för kommuner för att identifiera otrygga områden.

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillåta privat initiativrätt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mark- och miljödomstolen bör bli första överklagandeinstans för mark- och bygglovsärenden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gemensamma byggregler.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt skydd för historiska byggnader i plan- och bygglagen.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmuntra traditionsenliga byggnationer.

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att senast den 1 juli 2015 tillsätta en översyn som ska utreda åtgärder i syfte att korta processen till byggstart med upp till ett år.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka tillgången på byggklar mark genom mer flexibla bullerregler.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nya och kortade tidsgränser för kommunernas och länsstyrelsernas handläggning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra möjligheter att överklaga byggbeslut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en privat initiativrätt till detaljplaner.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka möjligheterna till jämförelser mellan kommuner.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen före den 1 januari 2016 ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att fler åtgärder ska befrias från krav på bygglov i syfte att underlätta för den enskilda fastighetsägaren.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansökningsavgiften för bygglov ska reduceras om kommunerna inte håller tidsgränsen för handläggningen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda ytterligare anpassningar av tillgänglighetskrav och pröva andra lättnader i byggregler för studentbostäder.

BILAGA 2

Reservanternas lagförslag

Reservation 1 (punkt 1)

1 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Häri genom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900) dels att 4 kap. 2 § och 9 kap. 31 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Lydelse enligt bet. 2014/15:FöU8 *Reservanternas förslag*

4 kap.

2 §

Kommunen ska med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för

1. en *ny sammanhållen bebyggelse, om det behövs med hänsyn till omfattningen av bygglovspliktiga byggnadsverk i bebyggelsen,*

2. en *bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen be- höver ske i ett sammanhang,*

3. ett nytt byggnadsverk som *inte är ett vindkraftverk, om byggnadsverket kräver bygglov eller är en annan byggnad än en sådan som avses i 9 kap. 4 a §, och*

a) *byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen eller om det råder stor efterfrågan på området för bebyggande, eller*

b) *byggnadsverket placeras i närheten av en verksamhet som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för*

1. en *åtgärd som kräver bygglov, om användningen av byggnadsverket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan,*

2. en *åtgärd som kräver bygglov, vid nyetablering av en verksamhet som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, och*

3. ett nytt byggnadsverk som *kräver bygglov, om det behövs med hänsyn till närheten till en verksamhet som omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, och

4. en åtgärd som kräver bygglov vid nyetablering av en verksamhet som omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Trots första stycket 3 krävs det ingen detaljplan om byggnadsverket kan prövas i samband med en prövning av ansökan om bygglov eller förhandsbesked och användningen av byggnadsverket inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Trots första stycket 1 krävs det ingen detaljplan, om åtgärden har stöd i en aktuell översiktsplan som är förenlig med länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och den sammanfattande redogörelsen enligt 3 kap. 28 §.

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

3 a §

Kommunen får bestämma att det krävs en detaljplan för att pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för

1. en ny sammanhållen bebyggelse, om det behövs med hänsyn till omfattningen av bygglovspliktiga byggnadsverk i bebyggelsen,

2. en bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang, och

3. ett nytt byggnadsverk som inte är ett vindkraftverk, om

a) byggnadsverket är en byggnad eller kräver bygglov enligt 9 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,

b) byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen eller om det råder stor efterfrågan på området för bebyggande, och

c) byggnadsverket inte kan prövas i samband med en prövning av ansökan om bygglov eller förhandsbesked.

9 kap.

31 §¹

Bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. inte strider mot områdesbestämmelser,
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 §, och
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2, 3 eller 3 a §, och
3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9–11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2. De nya föreskrifterna i 4 kap. 2 § andra stycket ska inte tillämpas i fråga om sådana översiktsplaner som har antagits före ikraftträdandet och som inte efter nämnda datum har fördjupats för det område som åtgärden avser.

¹ Senaste lydelse 2014:900.

Reservation 2 (punkt 2)

2 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 27 § och 12 kap. 6 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

5 kap.

27 §

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av *stor vikt eller har principiell betydelse*.

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av *principiell beskaffenhet eller annars av större vikt*.

12 kap.

6 §

Ett delegationsuppdrag enligt 6 kap. 33 § kommunallagen (1991:900) får, utöver det som följer av 6 kap. 34 § kommunallagen, inte omfatta befogenhet att

1. avgöra ärenden som är av *stor vikt eller har principiell betydelse*,

1. avgöra ärenden som är av *principiell beskaffenhet eller annars av större vikt*,

2. i andra fall än som avses i 11 kap. 30–32 §§ och 33 § 1 besluta förelägganden eller förbud som förenas med vite,

3. besluta förelägganden som förenas med en upplysning om att den åtgärd som föreläggandet avser kan komma att utföras genom byggnadsnämndens försorg på bekostnad av den som föreläggandet riktas mot, eller

4. avgöra frågor om byggsanktionsavgift enligt 11 kap.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Reservation 3 (punkt 3)**3 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)**

Härigenom föreskrivs att det i plan- och bygglagen (2010:900) ska införas en ny paragraf, 4 kap. 25 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

4 kap.**25 a §**

Efter det att genomförandetiden har gått ut, gäller inte de bestämmelser om arkitektonisk eller estetisk utformning av byggnadsverk och tomter som

1. har beslutats enligt 16 § 1 eller motsvarande äldre bestämmelser, och

2. reglerar andra områden än sådana särskilt värdefulla bebyggelseområden som avses i 8 kap. 13 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.